

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2:40

Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40— franci

Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisele nu se înapoiază.

Mihail Eminescu

*„In mintea vremilor ce vin
 „Va răsări cuvântu-mi
 „Cu 'ntreg al sufletului chin
 „Ca iarba pe mormântu-mi.*

Aceste cuvinte cu adevărat profetice, le scria genialul poet și cugetător într'una din poeziile apărute numai după moartea sa. Mai curând decât a visat el însuși, Eminescu răsare în mintea vremilor noastre mai mare și mai puternic decât l-au putut vedea contemporanii săi. Precum un Goethe stăpânește și astăzi sufletul german, Eminescu își întinde împărăția sufletului său asupra românilor întregi.

Serbarea dela Galați, unde s'a înălțat poetului un monument de pietate și slavă, a devenit prilejul unei manifestațiuni culturale care a trecut departe de zidurile cetății frumoase de pe malurile Dunării, străbătând țări și hotare, spre a cuprinde sufletele românești de pretutindenea.

Trupește Mihail Eminescu a trăit puțin și a suferit mult. Geniul său n'a fost ursit să creieze nici măcar un sfert de veac. Vântul nebuniei a spulberat, în splendoarea lor, florile minunate ale minții sale. Dar ceea ce a creiat Eminescu, în câțiva ani ca 'n veacuri, nu se va putea pierde nici odată. Graiul românesc, poezia și proza românească, pe cari Eminescu le-a dăruit și le-a rodit cu operele geniului, vor păstra scrisul său ca pe-un isvor de apă vie, din care pornesc râurile născătoare de mări.

În istoria literaturii și culturii unui neam, poezi și cugetători ca Eminescu nu

se nasc doi în cuprinsul unui veac. Ei sunt regii cari domnesc dincolo de pragul morții, în domeniul legendelor. Ei sunt dictatorii de legi și datini pentru contemporanii și urmașii lor.

Însuși Vasile Alexandri, în amurgul vieții sale, se închina soarelui nou, care se ivea din opera lui Eminescu. Pentru literatură și cultura noastră modernă, Eminescu rămâne — pentru cine știe câtă vreme încă — maestrul neîntrecut.

El a dat limbei noastre literare acel farmec desăvârșit, din care ne hrănim ca dintr'un fagure de miere. El a prins, în diamantele versului etern, simțirea și gândirea neamului său deopotrivă cu simțirea și gândirea universală. El este poetul și cugetătorul, care a deschis literaturii românești porțile largi ale literaturii tuturor timpurilor și tuturor neamurilor creatoare în arta literară.

Dar Eminescu nu este numai poetul genial, pe care-l admiră, ca și noi, străinii. În istoria culturii noastre moderne, personalitatea lui stă, dreaptă și mândră, printre oamenii mari ai veacului apus. Alături de un Gheorghe Lazăr, Eliade Rădulescu, Andrei Mureșeanu, Gheorghe Barițiu, Mihail Kogălniceanu, Costache Negruzzi, Vasile Alexandri, B. P. Hajdeu, Alexandru Ódobescu și atâția alții, Mihail Eminescu trebuie pomenit ca unul dintre eroii presei românești, ca unul dintre cugetătorii și scriitorii zilelor celor mai bogate în viața noastră culturală politică.

Gândul de a-și închina viața celui mai ingrat apostolat, îl preocupa pe Emi-

nescu din tinerețele sale. Pe la 1870, când de-abia atinsese vrâsta de douăzeci de ani, el scria, într'unul din carnetele sale păstrate la Academia română, următoarele:

„Misiunea oamenilor ce vor din adâncul inimii lor binele țării, e creșterea morală a generațiunii ce va veni... La ideea aceasta sufletul meu ține, cum ține la el însuși!!

Ziarist, în cel mai nobil înțeles al cuvântului, Eminescu a colaborat la ziarele și revistele noastre din Ardeal și Ungaria: la „Familia“, „Federațiunea“ și „Albina“. În România a ilustrat cu pana sa măiastră ziarele „Curierul de Iași“, „Timpul“ și revista de glorie a „Convorbirilor literare“.

Acuma, după zeci de ani, articolele sale se strâng și se citesc, cu o spirită admiratie și înțelegere, pentru că ele cuprind gânduri românești eterne, prinse în nestimatele celui mai frumos grai românesc.

În patria sa, Eminescu n'a fost, cât a trăit, un „om mare“, cum n'au fost nici alți scriitori geniali, ai altor neamuri. Dar nici n'avea nevoie să devină un „om mare“, în vremea sa, când s'a născuse, peste toate timpurile, cu menirea omului mare.

Gloria sa de astăzi, este abia începutul adevăratei glorie, ce nu va avea sfârșit. La Galați, în preajma monumentului său, oratori din toate țările locuite de români, vor rosti lauda celui fără de moarte. Pe dinaintea chipului său, „nemiscat și rece“, vor defila școalele și obștea admiratorilor. Dar toți aceștia vor spune numai un cuvânt palid din câte vor răsuna, dealungul veacurilor, întru proslăvirea maestrului.

Intr'adevăr, ceea ce asigură lui Eminescu nemurirea în conștiința românilor

Un imn francez lui Eminescu

după
 Lucien Bazin

*Cunosc povestea tristă și scurtă a vieții tale
 Și scârba ta născută din vanele plăceri,
 Și lumea ta de visuri, dorințe și dureri...
 Năluca urmărită de tine 'n veci pe cale.*

*Și am citit o parte din opera-ți măiastră:
 Supt biciul suferinței amare te zăresc
 Trist implorând în graiul tău dulce românesc,
 Pe Amor, pe tiranul divin din lumea noastră.*

*Dar mai presus citi'am poemul tău romantic,
 Bogat în idealuri și falmice avânturi
 Ce-o să-ți rodească neamul, vrăjbit de-acele cânturi
 În care se trezește al Romei geniu antic.*

*Și mi-am adus aminte atunci că 'n noi renaște
 Acelaș sânge nobil al rasei vechi latine.
 Și 'n ciuda depărtării, m'apropie de tine...
 Și m'a cuprins mândria că te-am putut cunoaște!*

*De-atunci și munca-ți sfântă cu dragoste-o aleg.
 Ci, de n'am fi vlăstare aceleiași tulpine,
 Te-ași fi înțeles eu totuși, citindu-te pe tine!
 Poezii mari sunt domni pământului întreg!*

*Așa toți ceice odată simțit-au cu putere
 Delirul desnădejzii, cel plin de-amar și jale,
 Vor plânge la accentul sublim al lirei tale,
 Îmens răsunător cât gemo de durere...*

*Durerea e obștească: ucide-al ei sărut...
 Tu însu-ți Eminescu, o cunoșteai din fașe:
 Înclându-ți gâtul cu brațele-ucigașe
 Te-a strâns așa de tare, că lira și-a tăcut...*

*S'a stins a ta gândire în noapte blestemată,
 Pân' ce să treci în raiul etern scldat în rază...
 Dar opera-ți rămâne; și duhul tău veghează
 Asupra țării tale în doliu 'nvesmântată.*

*În negrele amurguri, când ne'nfloar' un vaer
 Ca dintr'o altă lume, al pasărei nocturne,
 Când strop cu strop, în taină, din nevăzute urme
 Necunoscute lacrimi alunică prin aer.*

*În negrele amurguri ce'mbrac' a noastre frunți
 Cu negură de visuri, când singur îți arăși
 Al lunei disc de aur vrăjind singurătăți,
 Când raza ei coboară peste câmpii și munți.*

*În ceasurile-acele de teamă ne'nțeleasă,
 Când mările respiră o dulce adiere,
 Atunci plutești, poete, scăpat de orice durere,
 Și țara ta și-o legeni cu drag, ca pe mireasă.*

*Poete, stai de strajă! Spre culmile mării
 Insuflă-i, ca să lupte, a geniului scântei,
 Copil al României, o bard menit să steie
 Alături de stăpânii slăviți ai nemuririi!*

Trad. de St. O. Iosif.

În satul copilăriei lui Eminescu — Ipotești.

De Horia Petra-Petrescu.

Botoșani, 5 Octomvrie v. 1911.

Mă aflu în țara lui Leiba Zibal, crășmarul din Podeni?

Aceiași ochi cu pleoapele roșii, neliniștite, aceeași priviri cercetătoare, acelaș joc de mâni, de Sylock, care se bucură despotice la glasul arginților și al aurului.

Pot să zidească din nou românii biserica cu hramul Sfântului Gheorghe — o biserică de pe timpul Doamnei Elena a lui Petru Rareș, nu va putea aduce viață nouă într'un oraș ce se pierde din ce în ce mai mult pentru românism!

M'am plimbat pe strada Horia! Da, să nu vă frecați ochii de loc: strada Ho-ri-a! Dar ce mai stradă! Un ghetto murdar, cu case scunde, în forme bizare, — ca o arhitectură de bălcu. Firme jidovești unde îți arunci ochii. Poți să dai un premiu pentru câte o firmă românească. Curți pline de tot ce-și poate închipui omul mai deosebit: cercuri de

de-acuma și a celor viitori, este mai mult decât opera sa de poet. Este puterea sa de-a fi cuprins, în graiul său, în scrisul său, în visurile sale, *sufletul românesc deplin*, încheiat din cunoașterea și dragostea vieții românești de pretutindenea. Pribegind, în tinerețele sale, prin Bucovina, Ardeal și Ungaria, întorcându-se apoi, ca luptător cultural, în Moldova sa iubită, așezându-se în urmă la București, în cetatea de lumină a româniei, Eminescu a rămas ori și unde *românul întreg*, care a plâns și s'a bucurat împreună cu toți frații săi de tot ceea ce trăiește în taina inimilor noastre. Doina sa este doina neamului românesc, precum sufletul său a înțeles și a iubit pe toți fiii, cât de depărtați, ai acestui neam — „*dela Nistru pân' la Tisa*“.

În preajma candelii sfinte a credințelor noastre naționale, cari au călăuzit pe cărturarii români, prin neguri seculare, delasmeritul diacon Coresi până la scriitorii zilelor noastre, numele lui Mihail Eminescu va străluci de veci.

Monumentul lui Eminescu.

La Galați se pregătește o mare sărbătoare culturală. După Mihail Kogălniceanu, i-a venit rândul lui Eminescu să se reintrepeze în bronzul neperitor creat de însuși geniul lui. După ce am văzut înălțându-se la Iași prin imboldul spontan de recunoștință al posterității, monumentul unuia din cei mai mari oameni politici cari au ilustrat cu patriotismul și inteligența lor înaltă epoca de renaștere a României, sufletul românesc va vibra adânc de mulțumire privind cum în mijlocul orașului celui mai comercial al regatului român se ridică bronzul comemorativ al celui mai inspirat poet al românilor.

Vremea face dreptate. Și astfel, după ce acum douăzeci de ani Eminescu a fost smuls din mijlocul admiratorilor săi, în mod atât de prematur și în împrejurări atât de tragice, azi geniul învins atunci de condițiile economice, se 'ntorce în mijlocul

nostru ca învingător veșnic tocmai în orașul prosperărei economice. În actele de dreptate pe cari le face vremea sunt adesea unele potriveli sau întorsături atât de ironice!

Lume românească multă, atât din Ungaria și Austria, cât și din România se va strânge în jurul monumentului aceluia care a știut să dea cel mai fermecător glas iubirei, care a ridicat, prin arta sa genială, durerea până la cea mai înaltă treaptă de simțire omenească, și care a vibrat mai profund și mai intens, mai distins și mai tragic ca ori care altul de nefericirile neamului nostru.

Fatalitatea ingrătă, pe care marele Eminescu o prevăzuse acum, se frînge. Din mormântul „fără de prietini“ poetul reînvie în formele veșnice și perfecte ale geniului său. De-acum înainte nimeni nu va mai citi cu lacrimi de compătimire în ochi, versurile din a doua variantă:

Vor arde 'n preajma mea
Luminile 'n dealuri,
Izbind s'ar frământa
Eternele valuri.

Și nime 'n urma mea
Nu-mi plângă la creștet,
Ci codrul vânt să dea
Frunzișului veșted.

Luceferii de foc
Privi-or din ceteni
Mormânt fără de noroc
Și fără de prieteni.

Nu e fără noroc mormântul, din care a putut răsări bronzul ce se va inaugura la Galați și din care vor mai răsări încă atâtea alte monumente ce în curând vor umple, cu strălucirea lor nemuritoare, întreaga Românie. Nu e mormânt fără noroc acela de-asupra căruia arde, ca emanațiunile fosforente ale unui geniu ce nu vrea să dispară, flacăra albastră etern nestinsă a celei mai curate și arzătoare inspirații, flacăra spre care se 'ndreaptă cu nădejde toate, sufletele încinse de dorul formelor artistice perfecte, al gândurilor înțelepte, al simțirilor de foc. Nu poate fi, în sfârșit, fără prieten mormântul, la care se duc în pios

pelerinaj toți câți iubesc sau se iubesc, și care în zilele acestea este în stare să adune lume din toate părțile românești la o mare serbătoare de reînviere.

Din lut este făcut omul, în lut trebuie să se întorcă. Geniile sunt de esență divină. Pe ei pământul refuză să-i primească. Sufletul, nervii, sângele lor nu sunt pământ, nu se pot, deci, asimila cu pământul. De aceea, peste mormintele, în cari sunt îngropați oamenii de geniu răsar monumente. Carnea lor, în loc să putrezească în cimitire, se 'ntărește în formă de bronz. Nici chiar după ce'i înmormântăm, nemuritorii nu mor. Cu Eminescu s'a întâmplat în tocmai ca și cu steaua, pe care el o cântă atât de dureros:

Poate de mult s'a stins în drum
În depărtări albastre,
Iar raza ei abia acum
Luci vederii noastre.

Icoana stelei ce-a murit
Încet pe cer se sue:
Era, pe când nu s'a zărit,
Azi o vedem, și nu e.

Dar vremea l'a răzbunat pe Eminescu. Deși, pe când era nu a fost zărit de cât de câțiva numai, azi îl vedem toți, dar nu se poate spune că nu mai este. Azi îl vedem și este: este în sufletul nostru al tuturor; este răspândit ca un balsam superior de artă în aerul întreg, pe care noi românii îl respirăm; este în forme de bronz la Galați; va fi în curând, în aceleași forme trainice, în cât mai multe orașe ale regatului.

Acum Eminescu va fi tocmai așa cum durerea iubirei înșelate îl făcea să se vadă în ultimele versuri din *Luceafărul*:

Trăind în cereul vostru strîmpt
Norocul vă petrece —
Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.

După ce, fiind în viață, a iubit fără să fie iubit, după ce a admirat fără se fie de-ajuns admirat, azi toți îl iubesc, toți îl admiră, sub raza rece și nepăsătoare a

bute, haine vechi, roase, murdare, aruncate pe gunoiul din mlăștina indispensabilă a curții, felii de bostan, de mere putrede, rufe albe, atârinate pe frânghie, ca să se uște, foi de cărți de rugăciune jidovești, cu litere șugubețe, câte o pisică sau câte un pui, care și-au dat sufletul și n'au fost duși — de câteva zile de pe locul sinistrului — pe lângă toate astea câte o jidovencă cu ochii mari și gânditori, roșcovană, cu zîmbetul ademenitor pe buze. De priu case se aude câte un:

— „Vuăăăș? — Rîfche! — Vuăăăș?“

Strada lui Horia!

Orașul în care s'a născut Eminescu! La doi pași de strada aceasta de caravanserai evreiesc, trecând prin strada Marchian, în fața școlii primare de băiați, bustul lui — Eminescu.

O inscripție poartă ca citat:

„Vremea trece, vremea vine!“...

Da, da, vremea trece...

Dela o vreme tonul elegic îți pare ridicol și te lași cuprins de sarcasm. În loc de apatia, care o observi la cei mai mulți din consăngenii tăi, îți vine să râzi și cu răsul tău îți tai în carne vie.

Vedeți — orașul lui Eminescu! Căutați oameni buni, casa în care s'a născut el! căutați muzeul, fie el cât de modest, în care să se păstreze portrete de ale lui, în diferite vârste, operele lui și criticele, lucrările referitoare la personalitatea și opera celui mai mare poet român! Căutați clenodiile adunate cu scumpătate de rudeni, de prietini, de toți

oamenii de inimă într'un muzeu, la Botoșani — ca din lucrurile atinse de Eminescu zilnic, dela masa lui de scris, din cărțile folosite de el, din toate astea să exhale par'că suflul lui și să ni-se pară că încă n'a plecat din mijlocul nostru, că ne dă încă mână de ajutor, că este încă un confident al vieții noastre intelectuale!

Nu veți găsi nimic — *absolut* nimic! De întrebă pe oamenii de inimă, îți răspund: „La noi nu se poate face așa-ceva. La noi e apatia la culme!“ Și acești oameni — români adevărați, români buni, — știu să-ți povestească lucruri necrezute despre ceea ce se poate petrece într'un oraș românesc din Moldova...

De sigur — dacă ai da *prea* mare atenție lucrurilor rămase pe urma lui Eminescu, dacă *aceste* lucruri ar forma un loc de pelerinaj, până când opera lui ar fi necunoscută — ai săvârși o faptă absurdă, ai exercia un fetișism descrierat.

Mă gândesc însă la dragostea cu care a adunat poporul german prin toate orașele mai de seamă tot ce poate aminti trecerea oamenilor mari prin ele — mă gândesc chiar și la poporul unguresc, care a știut să adune în muzeul Petöfi din Budapesta lucruri atât de frumoase, cari evocă umbra marelui cântăreț — odaia nașterii lui, reliquiile dela părinții lui, edițiile complete ale operei lui, manuscrise scumpe, traduceri în limbi streine și alte, nenumerate, amintiri, minunate îndemnuri pentru tineret, pentru oamenii de litere, pentru toate persoanele, cari vreau să se transpună în epoca poetului iubit de neamul întreg. Și mă gândesc că

ungurii au folosit același procedeu și cu Jókai și cu Széchenyi, consacrandu-le, la Academie și în același muzeu al lui Petöfi, săli speciale.

Numai noi n'avem nicăiri astfel de prilejuri de a ne eleva sufletește. Alexandri și Eminescu, Cuza Vodă și toți ceilalți mari ai noștri așteaptă zadarnic aceste distincții meritate, cari ne *ridică* mai mult pe noi, decât memoria lor.

Doar d. Iorga de o să întreprindă ceva, în lupta ideală, eare o poartă spre ridicarea neamului nostru oropsit.

Vream să mă smulg din atmosfera aceasta dureroasă și mi-am zis; să vezi satul, moșia, unde au trăit *părinții lui Eminescu, Ipotești*.

Caut un birjar român. Ia-l de unde nu-i. Am pățit-o ca cu otelul, cu restaurantul...

Abea că mi-am spus dorința unui birjar și m'a și luat în antrepriză.

— „La Ipotești? 14 lei!“

— „14 lei? Sunt vre-o 8 kilometri numai! Nu stau decât mult un ceas pe acolo!“

Dau să plec. Birjarul după mine. Incepe goana. Nu mai pot scăpa.

— „Cât dai? Cât dai?“

Trebuie să învăț să mă târguiesc. Mi-e rușine *mie* să dau mai puțin, dacă a cerut cineva un preț. Aici trebuie să învăț să fac „gheșeft“, căci am experiențe triste. Imi calc pe inimă (nemții din Germania m-au învățat rău cu cinstea lor negustorească) și dau sub jumătate prețul:

ochiului nemuritor ce nu mai poate iubi, ce nu mai poate admira.

Mulțumită generoasei inițiative a dlui Botez dela Galați, menumentul lui Eminescu dovedește, că dacă „toți se nasc spre a muri”, — după cum a spus marele poet, — sunt și oameni cari — în ciuda invidiei meschine și neputinței pătimase — mor mai mult spre a renaște.

Racul, broasca și știuca

Fiindcă pentru cele mai multe din zia-rele maghiare nu contează și n'are aface decât ceea ce crede, se zice sau are într'un chip oarecare răsunset în opinia publică maghiară, de aceea li-se pare, și spun, că tot ce ar fi astăzi mai pasionat în țara aceasta, sunt încercările de a se stabili o înțelegere, o pace, între partidele maghiare din parlament, ca să se pună capăt penibilului spectacol al „obstrucțiunii tehnice” și să se poată trece cu bine proiectele militare cari își așteaptă rezolvarea de atâta timp. „Chestiunea păcii este pe toate buzele, ea formează obiectul tuturor convorbirilor politice...” etc. În realitate, o mare parte a opiniei publice, și în deosebi cea pe care o formează naționalitățile nemaghiare, n'are pe buze decât cel mult un zâmbet ironic, față de toate aceste încercări zeloase și laborioase, dar cam amintind baterea apei în piură...

Vom mărturisi, fără îndoială, că actuala obstrucție din camera deputaților nu ne este, și nu ne poate fi simpatică nici nouă, — dacă n'ar fi pentru altceva, dar și pentru artificialitatea ei copilărească, ce distonează de sigur în chip frivol și burlesc cu curiozitatea ce s'ar cuveni unor proceduri parlamentare.

Nu ne putem închipui, fără un sentiment de jenă, spectacolul pueril al unor oameni pretinși maturi, cari se joacă de-a „votare nominală” zile, săptămâni de-arândul. O obstrucție de discuțiuni prelungite, de discursuri interminabile, tot pare că e ceva mai bărbătesc; — dar a lua un paragraf de

regulament, al cărui scop și înțeles este de a nu îngădui, eventual, votarea ușuratică sau nesigură în chestiuni importante, și a-i pretinde aplicarea sistematic asupra unor simulate cereri de concediu, — poate fi o procedură comodă, dar e ridicolă, — poate duce la scopul de a ține în loc desbaterile și a împiedica sau a întârzia prefacerea în lege a unor proiecte, dar e ultimul mijloc pe care niște oameni cu simțul demnității mai dezvoltat, l-ar alege.

Să trecem însă. Argumentul puerilității acestei obstrucții nu poate fi în stare să convingă pe obstrucționiști și să-i întoarcă la sentimente mai pașnice. Ș'apoi, mai la urmă, pe guvernamentali îi impoartă mai mult faptul însuși al obstrucțiunii, decât felul ales pentru a o pune în aplicare. Ca să renunțe la jocul ei, opoziția trebuie să fie convinsă prin alte mijloace; — iar greutatea este tocmai că aceste mijloace... le caută toți, dar nimeni nu le găsește.

Dificultatea de căpetenie ar fi, după guvernamentali, că opoziția însăși, și anume opoziția obstrucționistă, nu se înțelege în privința condițiilor de pus pentru încetarea obstrucțiunii, așa după cum s'a înțeles pentru pornirea și continuarea ei. Sunt acolo două partide, dintre cari unul, partidul lui Kossuth, pune înainte revendicările zise „naționale”, iar celalalt, partidul lui Justh, reclamă întâietatea pentru reforma electorală, despre care Kossuth, la rândul său, nici nu vrea să știe. Contrastele acestea, cari despart pe cele două grupări obstrucționiste, fac pe guvernamentali să spună că mai la urmă „nici n'au cu cine să facă pace”, oricât ar fi de doritori de acest lucru. N'au cu cine să facă pace, fiindcă obstrucționiștii n'au un program identic, n'au o conducere unitară, nu sunt purtați de aceeași disciplină, — prin urmare nu e nimeni care să poată da o garanție serioasă în numele obstrucțiunii, că o învoială încheiată, într'un chip sau într'altul, ar fi și respectată de toți...

E fabula cu racul, broasca și știuca. Stă carul statului în pietre, dar cum și cine o să-l urniască din loc? Partidul gu-

vernamental care, ca cel mai retograd, ar reprezenta racul, singur e neputincios să ajungă la vr'un rezultat cu proiectele ce e însărcinat să prefacă în legi, — broasca justhistă sare mereu în sus contrafacând pe progresista; — în vreme ce știuca kosuthistă se sbate mereu, cum i-a fost năravul întotdeauna, și nimic nu isprăvește...

O pace între aceste trei partide... Ei, și dacă s'ar face?... La ce ar putea ajunge oare? Și cei trei din fabulă au făcut odată o învoială...

Noi vedem un lucru: Vedem că în definitiv toate comediile acestea se joacă mai mult pe spinarea noastră, a majorității nemaghiare a țării, pe care nimeni n'o întreabă ce o doare, și ce dorește. Un partid maghiar cere una, altul alta... În definitiv toate acestea sunt mai mult așa, de ochii lumii, și compensațiile la cari tind cu toții, întinzând fiecare de partea lui, sunt cu totul de altă natură... Dar pe noi nu ne vede, nu ne aude nimenea.

Interesul momentului poate să fie ca proiectele militare să treacă prin pașnică înțelegere. Un ziar vienez afirmă că aceasta ar fi fost dorința exprimată de Maiestatea Sa înaintea primului său ministru ungar, și că aci ar fi a se căuta originea silințelor ce se depun pentruca să se ajungă la o înțelegere între partidele maghiare din parlament... Prea bine. Racul, broasca și știuca se vor înțelege, și vor lăsa ca sacul să-l urnească din loc... alții. Dar pe urmă?

Afară de interesele momentului, nu mai sunt oare și interese permanente, nu mai sunt și alte probleme mari, cari își așteaptă deslegarea? Acestea în sarcina cui rămân? Ce vor face racul, broasca și știuca pentru rezolvarea lor?...

Dar să nu mai turburăm gravitatea momentului cu întrebări inoportune. „Opinia publică” — cea pe care o înțeleg zia-rele maghiare șoviniste — e preocupată adânc și temător de rezultatul consfătuirilor, despre cari Polónyi a spus că sunt cele mai ciudate dintre câte i-a fost dat să vadă: — „din șase inși cari s'au adunat împreună, patru nici nu și-au dat mâna

— „Ai! 6 lei! Da cuuum?!

Am să pierd o jumătate zi!..

Cât dai?... Cât dai?..

S'au luat după mine 5 trăsuri. E ca la o hăvră jidovească. Fiecare cere mai puțin decât tovarășul său.

Un tiner spătos bate 'n palmă, râde tovarășilor săi, fericit că le-a tras chiulul și-mi zice: „Te duc eu!”

Scoate un franc, mi-l îndeasă în mână și e satisfăcut peste măsură. Mai târziu am aflat că trăsura cu un cal se plătește cu 8 lei pe ziua întreagă.

La două și jumătate mă așteaptă trăsura în fața „otelului regal”.

— „Cum te chiamă?” întreb pe birjar.

— „Șloimă!”

— „Șloimă, să mă duci bine, că o să fim prietini.”

El râde nedeslușit. Incepe să îmi povestească cât a pierdut, servindu-mă pe mine. Ar fi fost la gară, ar fi avut ocazie să-l ducă pe cutare și pe cutare. Vedeam eu că trage cu ochiul la punga mea.

Înainte de a ieși din „Butușeni”, stăm pe loc. Un felinar s'a răsturnat. Întreagă strada este ocupată, transversal, de stâlpul de fier al felinarului.

Șloimă — deștept — dă bici calului și trece pe drumul pentru pietoni, pardosit cu asfalt. Calului îi place cum merge trăsura. Ii place și lui

Șloimă. Nu se sinchisește de loc — mână cale de vre-o 40—50 de metri mai departe, cu toate că a trecut de obstacol. Din partea opusă aleargă în fuga mare gardistul.

— „Ce faci?! Inapoi! Nu vezi, că strici drumu?” Gardistul, rezolut, vrea să-l dea înapoi. Un inginer mă vede în trăsura, ține o lecție viziului meu, arătându-i ce frumos ar fi putut oculi pe strada laterală și dă poruncă — aspru — să-i ia gardistul numărul și să-l cheme în fața judecății.

Apoi plecăm mai departe.

Abea că am trecut puțin în drumul de țară, Șloimă se întoarce pe capră și — rânjind la mine, șugubeț — îmi zice: „Nu-i nimic! Gardistul stă până la 6 în post. O să mă întorc și-i dau 2 franci.”

O să-i spun așa: dacă mă bagi la judecată, nu capeți nimic, dacă taci, capeți 2 franci. De nu vrea cu 2, îi dau 5!. Tot o să vrea.

...Mai dai și d-ta ceva pe de-asupra, că mi-a venit năcazul ăsta pe cap...”

...Și, satisfăcut, ca un șahist deștept, care a găsit un loc de scăpare din „șah-mat”-ul sigur, se uită ca o vulpe, cu coada ochiului, la mine.

— „Hei, Șloimă, d'apoi așa om îmi ești? Nu ți-e frică de gardist, că o să te arate?”

— „Da ce? Nu-i om?” Om! Da, e om! Și mai cu seamă e gardist român, și poate că mai are nevastă și copii... și leafă puțină... și zile amare... Și Șloimă al meu de pe capră se gândeste la toate astea...

Dar cum privesc la Șloimă de pe capră, par'că văd în miniatură tot ce se petrece, în mare, în multe părți ale bieteii României...

*

Soarele e un soare blând de toamnă.

Încălzește trăsura și lucește pe alăturile „cerp”-ului dela cal (calul are un cerc de-asupra capului, ca la „troica” rusească). Înainte de a da de satul Cătămărești vedem un stârv, de cal, în șanțul drumului. Vre-o câțiva dulăi de curte, niște nămile albe, de să nu îndrăznești să te apropii de ele, mănâncă cu multă poftă măruntaiele din coșul pieptului. Calul poate să fi murit de o săptămână-două, căci nu mai are prea multă carne pe ciolane.

Șloimă face comentarul, când mă mir eu, că n'a fost transportat stârvul de acolo:

— „De ce! De ce să se ostănească pentru atâta treabă? N'o să-l mănca până atunci?!”

Logic!

Trecem prin Cătămărești. Case jigărite, afară de aceea a arăndașului.

Drumul de țară larg, frumos, construit de Mihalache Sturza, îl lăsăm la dreapta, după ce ne îndrumă câțiva țărani sgriburiți, urcați pe câteva care de lemne, pe cari le duc de vânzare la Boțoșani.

Câmpul e pustiu în mare parte. Oamenii au dus cucuruzul, care a fost în anul acesta cu mult tăciune. Cotoarele de cucuruz dau câmpului aspectul unei fețe nerase.

După o cale de trei sferturi de oră, dupăce

între dânsii... Atât de slabe auspicii de pace!

Și unde mai puneți, că între acei șase inși nici n'a fost măcar d. Iust, care deși invitat, s'a scuzat, — cel puțin dela aceea întrunire „pregătitoare“, despre care vorbește Polónyi, — zicând: „Pe mine o mare mă desparte de Ștefan Tisza“... Și câte se mai spun!

Ingrijorată e opinia publică maghiară, — și trebuie să recunoaștem că și are de ce. Nu sunt mâini destoinice cari se conducă treburile statului; au fost încercate toate pe rând; — se încearcă acuma iară niște forțe cari au mai fost puse la probă, dar nu și *probate*.... Și nu merge, iarăș, treaba de loc.

E măhnită opinia publică maghiară... Să n'o mai sgândărim și noi la necazul ei...

Generalul Paar. *La 27 c. n. se împlinesc 20 ani decând adiutantul general al Maiestății Sale, contele Eduard Paar e general al cavaleriei. Aniversarea va fi comemorată cu felicitări din partea întregii armate austro-ungare, în semn de omagiu pentru conștientizarea cu care acest înalt ofițer și-a făcut toate datorințele în cariera sa splendidă, câștigându-și încrederea desăvârșită a șefului superior al armatei, în al cărui serviciu nemijlocit stă.*

Contele Paar s'a născut la 5 decembrie 1837 din veche familie de nobili ce-și trag originea din Italia. Genealogia lor începe cu casa Belidoro de Casnio din Bergamo, amintită deja sub împăratul Friedrich I. Barbarossa (1123—1155—1190) între cavaleri. Numele Paar a fost adaus după moșia lor dela Paare lângă Clusone în Bergamo. Mama generalului Paar a fost o princesă Liechtenstein.

La 18 August 1857 a intrat în armată ca sublocotenent de călărași; în April 1866 e căpitan cl. I și numit ofițer de ordonanță al împăratului. Trecut iarăș la trupă, avansează repede, în 1879 e general și comandant de brigadă la cavalerie, 1884 mareșal-campestru. April 1887 Maiestatea Sa îl numește prim adiutant general al său. La 27 Oct. 1891 îl face general al cavaleriei, apoi îl

distinge cu cele mai înalte orduri: crucea mare a o. Leopoldin (1896), crucea pentru merite militare, cu briliante (1898), în 1900 îl numește cavalier al „Lâncei de aur“ și în 1907 îi acordă crucea mare a ordinului Sf. Ștefan. Regimentul 2 de dragoni poartă numele generalului Paar.

Finanțele României

I.

Situațiunea financiară a unui stat este oglinda progresului său economic. Bugetul este mijlocul prin care statul dă imbold producțiunii țării sporind și întărind diferiții factori ai muncii naționale.

Dar bugetul este important nu numai din punct de vedere economic ci și din punctele de vedere politic și cultural. O politică sprijinită de un buget bine echilibrat și puternic, de un tezaur plin este totdeauna mai energică, mai conștientă și mai efectivă decât politica la spatele căreia nu se găsește un buget solid. Iar în ceea ce privește dezvoltarea culturii bugetul are de asemenea o însemnătate deosebită, căci fiecare stat jertfește milioane pentru scopuri culturale.

Din punctul de vedere financiar România a făcut progrese uimitoare. În Europa nici o țară, afară de Italia, a cărei bugete au crescut de câteva decenii încoace în mod miraculos, datorește acest avânt financiar deșteptării naționale a neamului italian oropsit și sfâșiat în bucăți atâtea secole de-arândul.

Acum cincizeci de ani, pe timpul lui Cuza-Vodă, întregul buget al țării nu era mai mare decât acum bugetul unui singur minister mai mare, și sperăm că la primăvară, pe exercițiul 1912—1913, bugetul țării va întrece cifra de o jumătate de miliard.

Actualul buget al României votat astă primăvară este de 457.837.820 lei sau mai bine zis de 477.745.230 lei socotind și creditele suplimentare și extraordinare, votate după ce s'a primit bugetul general. Un buget de aproape 480 de milioane pentru o țară cu 7.200.000 de locuitori credem că este suficient.

Ne rezervăm dreptul de a examina mai cu deamănuntul bugetul exercițiului în curs

într'un articol viitor. Acum vom expune, în câteva trăsături, proiectul de buget pe exercițiul 1912—1913.

„Revista economică și financiară“ publică într'un număr recent câteva informațiuni prețioase cu privire la proiectul de buget general pe anul financiar 1912—1913.

Afiăm că intențiunea actualului guvern conservator este ca să prezinte Camerei încă la începutul acestei sesiuni proiectul bugetului general al statului pe exercițiul 1912—1913. Mai cu seamă ministrul de finanțe d. P. P. Carp, stăruie ca noul buget să fie prezentat corpurilor legiuitoare încă în toamna aceasta.

Sigur că această măsură este una din cele mai nimerite. Cu cât proiectul de buget șade mai mult pe biroul corpurilor legiuitoare, cu cât discuțiunile vor fi mai lungi și mai interesante, cu atât mai mare este garanția că deputații și senatorii vor vota un buget perfect.

Votarea pripită a bugetelor este un rău, de care trebuie să ne ferim mai ales noi românii, cari suntem un neam încă sărac și cari trebuie să întrebuițăm cu iscusință și cu parzimonie fiecare ban al statului. Anglia ne dă exemplul cel mai bun al unei organizațiuni bugetare complete: votarea bugetului este acolo un adevărat eveniment național și pentru confecționarea lui s'a înființat un mic guvern aparte: eshikierul.

Să vedem ce promite viitorul buget al României.

Din lucrările pregătitoare făcute de diferitele ministere reiese că viitorul buget va acuza un spor de 22 milioane și prin urmare va atinge cifra de 500 de milioane.

Sporul de 22 de milioane va fi repartizat asupra diferitelor ministere în chipul următor:

Aproape jumătate sau poate mai mult de jumătate din sporul bugetar va fi acordat *ministerului de războiu*. În actualul proiect sunt prevăzute 8 milioane spor ce se va adăoga la actualul buget al acestui minister. Dar este absolut sigur că se vor face pentru armată sacrificii și mai mari: se vor vota încă câteva milioane de lei credite suplimentare și extraordinare, așa că se va da pentru armată cu vre-o 12 milioane mai mult decât anul acesta. Plusul acesta este necesar spre a se completa

urcăm un delușcan, vedem satul. E mic și resfirat. Sărăcăcios. N'are decât vre-o 60 de case.

Recunosc clopotnița cea veche din lemn de brad a bisericii, după fotografia din „Omagii lui Eminescu“, editat de comitetul din Galați.

E primul edificiu când dai în sat. Mă scobor din trăsură și chem pe cel dintâiu sătean, pe care-l văd. Se uita la noi dintr'o căscioară acoperită cu stof.

— „Bade vino 'ncoace! Unde-i părintele d-voastră?“

— „Părintele e la Cocoreni“.

— „Cum? N'aveți părinte în sat?“

— „N'avem coconașule. Vine numa' din 3 în 3 săptămâni, la slujbă“.

— „Atunci să-mi ariți d-ta una-alta de pe aici. Ai auzit d-ta de Eminescu?“

— „Auzit, cum să n'auz?“

— „L-ai apucat și d-ta?“

— „Nu coconașule, da uite, e unu' Dumitru Todose. Ala își aduce aminte — că a fost și la îngropăciunea lui Eminescu“.

Țăranul cu care vorbeam, om de treabă — îl cheamă *Iordache Artem* și e episcop la biserică — îmi deschide poarta dela clopotniță și intrăm. Clopotnița veche, de scânduri, cu un coperiș de șindrilă, cu altul, de care nu i-a plăcut, lângă dânsa la pământ. Mi-e frică să mă urc în ea, căci îmi pare o casă din cărți de joc, cum se joacă copiii — suflă odată și s'a prefăcut în nimica.

Deabea că am intrat și recunosc și mormintele părinților lui Eminescu. Se află lângă biseri-

cuța arhi-modestă, lângă care zăresc, la intrarea încuiată, o năsalie. Cimitir păraginit. Vre-o câteva cruci, vre-o 10 dâlme de pământ, grilajul împrejurul mormintelor familiei Eminescu — mai bine zis a familiei Iminovici — și atât. Am uitat câțiva măceși sălbateci, cari își duc traiul sărăcăcios deasupra mormintelor cu grilaj, arătându-și roșeața fructelor, ca niște pete roșii, de sânge, și un vișin mic, chireit. De pe cele două cruci de fier nu se mai pot ceti inscripțiile.

Episcopul Artem mă face atent că pot vorbi cu supraveghetorul moșiei.

— „Unde-i?“ , întreb eu.

— „Iată-l, în caru de fân“.

Lângă cimitir, într'un car de fân lucrau din greu doi oameni.

— „Să vezi, coconașule, *confinistu'* o să poată să-ți spună mai multe“.

— „De ce-ți zice „*confinist*“, mă adresez eu celui ce s'a apropiat de mine. Era în cizme, fără de roc, îmbrăcat nemțește, cu mânecile cămeșii albe.

— „Așa mi-a spus boieru' să-mi zic. Zice că supraveghetor nu e așa de bine, ca „*confinist*“ al hotarelor moșiei“.

— „Cine-i boierul?“

— „D-nul *Gheorghidă Isăcescu*“.

— „Om bogat“, se grăbește Artem să completeze.

— „Are câteva milioane“

— „Nu stă pe aici?“

— „Nu, coconașule. E la altă moșie — că are vre-o câteva — e la Ungureni“.

Deodată îi vine lui *Vasile Moroșanu*, „*confinistului*“, un gând și mă roagă să-l iert, dar crede că ar fi bine să-i arăt o oareși-care legitimație.

— „Vezi d-ta, umblă mulți oameni pe la noi. Deunăzi zice că a fost pe aici și Pantelimon“...

Mă legitimez răsând, inciudind puțințel. Câte legende ridicole au pătruns în sânul populației multămită hoțului ăstuia!

Mai pe urmă am văzut că nu trebuie să iau atât de tragic rugarea „*confinistului*“ meu, căci acesta fusese 5 ani de zile jandarm și știa să procedă conform prescripțiilor jandarmeriei, ca bun funcționar.

Despre Eminescu avea el ideie, binișor. Știa el cine a fost, știa că i-au trăit părinții pe aici. Vorbă ca un om cu cumpăt la vorbă.

Peste moșia aceasta dela Ipotești este stăpân acum *Joseph Wechsler*, (moș Artem îi zice *Vexer*) ca arândăș. Nu-i om rău. Țăranii n'au să se plângă de el. În deal se mărginește moșia cu moșia satului *Vlădeni*, în luncă cu aceea dela *Teișoara*. E întinsă, are 400 de făci. Numai 26 de făci sunt nearândate de boierul *Gheorghidă Isăcescu*, făci, pe cari se află și casa lui Eminescu, și biserică cu cimitirul. Lui *Vasile Moroșan* i-a dat boierul „câștigul“ după locul nearândat și i-a pus la dispoziție o casă să locuiască.

— „Să-mi ariți casa unde au stat părinții lui Eminescu“, îl rog eu pe *Moroșan*, care e gata să

stocul de războiu, armamentul și echipamentul trupelor.

Aceste cifre vorbesc dela sine. Ele ne arată, încă odată, gravitatea situațiunii internaționale. Regatul român se pregătește pentru orice eventualitate și face, prin urmare, sacrificii considerabile pentru armată.

Ministerul de interne va primi și el un spor bugetar cam de vre-o 3 milioane și jumătate de lei. Această sumă este necesară spre a se putea înființa cele 6 regiuni administrative cu cei 6 directori regionali și cu serviciile administrative respective. Se știe că d. P. P. Carp ține foarte mult ca direcțiunile regionale (un fel de guvernăminte) să fie înființate. În schimb se va deființa un număr de plăți, socotite ca de prisos de guvernul conservator.

Tot ministerului de interne i-se va da un plus de sume necesară pentru construirea a mai multor noi spitale și pentru punerea în aplicare a legii sanitare. Jandarmeria rurală, încă foarte defectuoasă, va fi considerabil sporită și reorganizată, ceea ce necesită noi cheltueli.

În total se va acorda ministerului de interne un plus de minimum 5 milioane de lei.

Ministerul de finanțe va trebui să obțină și el un spor de cheltueli, deși mai mic ca celelalte ministere. Se vor reorganiza serviciile sale exterioare înființându-se administrațiunile financiare pe lângă cele 6 direcțiuni regionale proiectate de d. P. P. Carp. Vor mai fi necesare alte mici cheltueli.

D. C. C. Arion, ministrul instrucției publice, cere un spor de 1 milion și jumătate, motivat prin înființarea nouilor catedre universitare, pentru gradațiile profesorilor și pentru înființarea câtorva noi școli primare.

Ministrul lucrărilor publice d. Delavrancea cere și dânsul un spor de 5 milioane, necesitat prin îmbunătățirea materialului căilor ferate române și prin construcțiunea a noui linii ferate și șosele.

Ministerul domeniilor reclamă un plus de cheltueli de 2 milioane. Asemenea ministerul industriei și comerțului are nevoie de un spor bugetar. Numai ministerul justiției și cel de externe se mulțumesc cu sumele provăzute în actualul buget.

Vedem, că afară de două, toate ministerele cer imperios sporuri de cheltueli. Suma de 22

milioane prevăzută de pe acum pentru a acoperi nouile sporuri de cheltueli, nu va fi suficientă și probabil că în cursul anului 1912 această sumă va fi sporită cu 6—8 milioane, așa că sporul definitiv se va ridica la 30 milioane.

În general putem spune că viitorul buget va prevedea cheltueli de peste 500 de milioane pentru nevoile țării.

București, octombrie.

Mireea Russu Șirlanu.

După serbările dela Iași

de dr. Horia Petra-Petrescu

III.

„Inginerul Vlaicu a fost decorat din partea ministrului de interne d. Marghiloman, la dorința personală a M. S. Regelui Carol I, cu „Coroana României”, în gradul de cavalier“.

Informația aceasta o citesc, între multe altele, în gazetele românești sosite astăzi din București.

Ochii mei se opresc din cetit, gazeta o dau la o parte și stau așa — câtva timp.

...Inginer Aurel Vlaicu — să trăești! Iți meriți distincția de pe piept! Toată suflarea românească din Ardeal va aplauda din inimă. Distincția făcută fiului de țaran din Binținț aduce mângâiere și infiltrează mândrie tuturor conaționalilor săi. Ea este un indemn pentru viitor, ea este o diplomă, care adevărește muncă, iscusință și — mai cu seamă — perseverență pe cărarea apucată!

N'ai să mai fi silit să conduci pe subț aceluș — cum o făceai ca elev de liceu, în Sibiu, — conductul electric, ca să experimentezi după dorință cu puterea electrică; nici n'ai să mai bați în zadar pe la ușile oamenilor neîncrezători, cari te priveau cu coada ochiului și te deoseau, până să-ți vezi visul cu ochii — de acum înainte gradul de cavalier al „Coroanei României” o să-ți deschidă ușile închise și o să ai un semn vădit al dragostei capului încoronat al României.

Fiindcă am fost și eu de față, în Iași, când s'a hotărât decorarea — iată, scriu rândurile de față.

Era ultima zi a serbărilor jubilar ale universității din Iași, Vineri, în 30 Sept. st. v. Familia regală avea să plece cu trenul de după

prânz spre Sinaia, după obositoarea săptămână a festivităților. Dimineața, la 10, au pornit cu automobile MM. LL. Regele și Regina, întovărășiți de Principele și Princesa moștenitoare, de Prințul Carol și de Princesa Elisabeta, de miniștri și de I. P. S. Sa Metropolitul Pimen, cu o suită numeroasă, la mănăstirea Cetățuia, din apropierea Iașului.

O zi de toamnă, bună pentru excursii: cerul înorat pe jumătate, fără de a amenința însă cu ploaie.

O ceată de studenți și studente, gălăgioasă, plină de viață, a apucat-o cu tramvaiul până la Nicolina și de acolo pe jos, prin stradele murdare și urâte ale suburbiului iudovesc.

De departe se zăreau turnurile bisericii, care seamănă din punct de vedere arhitectonic cu „Trei ierarhii” din Iași.

Duca Vodă a ridicat cetățuia, acest locaș de rugăciune în apropierea Iașilor, acum 250 de ani. Pe vremuri a fost o tipografie în chiliile astea, cari acum au să fie renovate. Meterezele de pe timpul lui M. Racoviță arată că mănăstirea a avut să țină piept și cu invaziile dușmane.

O curte largă, mare, crescută cu iarbă, palatul domnesc dărăpănat, nimic din sala gotică măreață de odinioară, o trăsură de gală roasă de vreme, în grajd. Reședința de vară a Domnitorului moldovean se află într'o stare părăginită. Prin jumătatea a doua a veacului al XIX-lea au părăsit-o și călugării, încât numai ruinele ne povestesc de vremurile bune de odinioară.

Acum e vorba să-și reia trecuta strălucire. „Actul comemorativ”, zidit în temelie cea nouă, spune astfel:

Pe la jumătatea veacului al XIX-lea rămânând în părăsire de călugări, toate s'au dărăpănat până la ruină.

În această stare fiind, noi, Pimen Georgescu, mitropolitul Moldovei și Sucevei, în dragostea și datorie ce avem pentru păstrarea vechilor așezăminte religioase, stărui-am ca această mănăstire să fie din nou deschisă cu călugări, ceea ce s'a și făcut în anul 1910, înzestrându-se cu 100 hectare de pământ, de jur-împrejurul dealului Cetățuia, care să fie pentru lucru și să se împăduască, și o șosea nouă, care pleacă dela Frumoasa și se ridică la clopotnița mănăstirii.

Chibzuind asupra cerințelor vremii, găsit-am cu cale, ca acest lăcaș să fie o mănăstire model, unde călugări, aduși din mănăstirile Moldovei, pe lângă pravila călugărească, să se îndeletnicească cât mai mult, și la felurile meșteșuguri de podoabe bisericesti și de gospodărie, precum făceau călugării din vremea veche, și apoi învățându-le, să le răspândească cu pricepere și bunăvoință celorlalți călugări, și așa să se în-

îmi facă toate pe plac. după ce s'a convins că nu-s Pantelimon.

Trecem printr'o ușe de scânduri, dăm de teii sădiți de Eminescu când era mic, iubirii lui tei, cântați cu atâta melancolie și avânt, și ne apropiem de casă. O casă dela țară, simplă, boită alb pe din afară, cu temelie oblongă, cu coperișul din table de tinichea roșie, (mai înainte fusese șindrilă) cu ferestrele sparte, cu un cerdac familiar, dar ruinat de scurgerea vremii. Două sălcii țin straje de ambele laturi ale treptelor de lemn, cari duc în „antretel”.

— „N-aveți să vedeți multe”, zice Moroșan, urcând în cerdac.

Ne uităm prin ferestrele sparte. Mobile stricate pretutindeni. Sofale cu intestinale în văzul tuturora, scaune și mese cu picioare amputate, pereții deteriorați, de parcă s'ar fi întâmplat de curând o bombardare militară a casei. Impresia dureroasă a caselor părăginite. Cade varul, cad și se mucegăiesc bărnele, cari își cântă somnolentele tropare — ei sunt „diecii”, ei cântăreții în strană ai prohodului rostit la căpătâiul unei case ce se dărăpăna.

Numai patru odăi, afară de „chiler”, de cămăruța, unde se păstrau cărnurile și celelalte bunătăți pentru gură.

Încerc să reconstruiesc viața din trecut. Vreau să văd pe Gheorghe Iminovici, pe căminarul pe stăpânul moșiei răzășești Ipotești, (cumpărată prin anul 1849, 1850 și stăpânită cam 30 de ani (până în 1878)). E înalt, robust, cu ochii verzi albaștri,

cu nasul de vultur, cu fața sănătoasă, bine îmbrăcat, totdeauna vesel, comunicativ și cu o bună parte de sarcasm în vorbă*). Are o mare dragoste față de istoria țării, stie pe degete genealogia boerilor din Moldova și din Muntenia și povestește cu un dar deosebit, de stai să îl pui la întrecere cu Halima, care a povestit 1001 de nopți într'una. Văd cum se apropie rădvanele pline de prietini și de rudeni, la Paști și la Sf. Gheorghe, și cum le așteapă întreagă familia, în frunte cu pater familias, cu tata, și cum se încinge veselia și cum se desleagă vorba și aud cum cântă naiul și cobza, de se iau la întrecere cu glasul mlădios al stăpânului casei.

Gospodăria moldovenească de moda veche era plină de belșug și dacă tata umbra des cu copiii și cu nevasta la biserică aveau de ce să mulțumească maicii Domnului și sfântului Neculai din altare.

Pe lângă toate astea, cu copiii nu s'a prea purtat Gheorghe Iminovici totdeauna după cum s'ar prea purtat Gheorghe Iminovici totdeauna după cum se cădea. Firea lui impulsivă îl aducea câte odată la manifestatii de mânie, de cari îi va fi părut rău mai târziu. Mihail, poetul, a mâncat de multe ori bătaie dela tatăl său, când a fost mic și de ar putea vorbi moșia aceasta, pe care calc acum, ar spune multe întâmplări din viața tânărului poet visător.

*) Caracteristicile acestea și cele următoare le iau după articolul d-lui Corneliu Botez din *Omagii lui Mihail Eminescu*, 1909.

Visarea o avea dela mama sa, cocoana *Raluca*, născută Iurașcu. Dacă tata a fost înalt și spătos, mama i-a fost mică de stat și mai puțintică, de cât bărbatul. Tăcută, oacheșe, cu ochii blânzi, negri, buni, cu un surâs dureros în colțul gurei, plină de evlavie și de bunătate de inimă — a împrumutat lui Mihail atâtea note caracteristice încât (dacă ar fi scrutarea biografică a lui Eminescu mai intensivă la noi) sunt sigur, că rolul mamei ar fi tot atât de important pentru Mihail, ca al „Doamnei Aja”, mama lui Goethe, pentru Goethe.

Bunătatea inimei de mamă și-o va fi reamintit Mihail ca copil, când a fugit într'o bună dimineață dela școala din Cernăuți. A venit pe jos, cum a putut la vârsta lui fragedă (era elev de clasa a doua primară) și dela Mihaileni s'a ascuns, ca să treacă granița — un al doilea Ulyse, care scapă de sub mâna lui Polyphem — în dosul carelor mari de mărfuri. Așa a trecut și a ajuns la Ipotești, tot pe jos. Spaima maicii Fevronia, mătușa lui când l-a zărit și l-a recunoscut lângă părul din moșia apropiată a lui Neculai Isăcescu, o rudenie a actualului stăpân. Mama și mătușa l-au ascuns de tatăl lui peste noapte și numai a doua zi au îndrăznit să amintească acestuia fuga lui Mihail. Tot din Cernăuți, dela școală, a mai fugit odată, căci micul Mihail era de părere, că este învățat și fără de Cernăuți*).

Îmi plimb privirea pe colinele din apropiere. Pe acolo s'a jucat el cum știa el, fără de copii de

*) loc citat. pag. 54.

A fost înălțător în solemnitatea sa momentul când regele, cărunt dar în putere, s'a ridicat între principele de coroană și între prințul Carol, și a luat cuvânt pentru a consacra memoria lui Cuza-Vodă, celce a întemeiat această universitate.

Frumoasă a fost scena când reprezentanții celor trei universități mari, Viena, Berlin, Paris, apoi a celei mai vechi universități de pe pământ german, au adus acestei sore mai tinere felicitări și omagiu. Deosebit de impresionant au fost discursurile profesorului *Swoboda*, consilier al curții, (Viena) și a profesorului *Waldemayer*, (Berlin), consilier intim al împăratului german.

Această ședință impozantă a fost încadrată de o serie de festivități, la curte, la universitate, la ministrul Arion, la rectorul Bogdan, la primarul orașului Iași, d. Greceanu fost ministru, iar la 11 oct. (28 sept.) a fost desvâlțată și inaugurată din nou universității statua marelui bărbat de stat Mihai Kogălniceanu, colaboratorul lui Cuza întemeietorul.

Oaspeții străini au fost adânc impresionați de cele văzute la serbare. A fost emoționant a cunoaște acest popor român, cum jubila cu entuziasm unanim pentru casa suveranului său.

A fost îmbucurător a înțelege ce imens avânt economic și cultural a luat România în timpul scurt din urmă. În câteva decenii s'a ridicat la nivelul ajuns de alte popoare abia după desvoltare de veacuri.

Prețioasă a fost pentru cei veniți și ospitalitatea și gentilețea ce au întâlnit în tot locul. Și, merită doar să fie relevat caracterul specific creștin al tuturor festivităților, ceea ce în Austria nu mai e obișnuit și deosebit, la o serbare universitară pare chiar imposibil.

Universitatea din Iași a dat dovezi despre forța sa de viață. 50 ani nu constituie epocă lungă în viața unei universități. Dar, tot începutul e greu, iar universitatea din Iași a trecut foarte bine peste greutățile începutului.

Profesorii săi sunt cu desăvârșire la înălțimea timpului și au conștiința chemării lor însemnate. Intre ei găsim serie întreagă de nume bine apreciate în știință; nu unul a fost chemat dela catedră în fruntea celor mai înalte funcțiuni ale statului.

Dacă s'au găsit voci pentru a spune că nu e lipsă de o a doua universitate pe lângă cea din București, de aci nu va mai contesta misiunea universității semicentenare din Iași.

Noi austriacii am avut motive speciale ca să luăm parte deosebită la aceste serbări și să ne bucurăm de frumoasa înflorire culturală și economică a României, căci multe interese politice și

să nu știi nici *când*, nici *cum* vei muri, căci te-ai spăimânta prea de vreme.

Mai aruncă odată ochii asupra locurilor și caselor de prin prejuri. Vreau să le închid odată pentru totdeauna în sufletul meu.

— „Inapoi la Botoșani!” Zic lui Șloimă al meu, care se bucură nespuse, că are să ajungă înainte de șase ceasuri în oraș.

Și am plecat la Botoșani, după ce am dat un bacșiș moșului Todose, la Botoșani, în cari a trăit Eminescu bolnav, sub îngrijirea surorii sale iubitoare, Henrieta, la Botoșani, cari n'au păstrat *nici* o urmă din zilele, cât timp au avut norocul să adăpostească pe cel mai mare poet al neamului nostru.

E frig acuma. Soarele apune. Mă învelesc mai bine în paltonul de iarnă. Mă cuprinde un ritm în mrejele lui.

„Cu perdelele lăsate,
Șed la masa mea de brad...
Focul palpăie în sobă...
Iară eu pe gânduri cad“...

...Ce ți-e și cu poezia asta!...

economice leagă cele două state, popoarele și pe suveranii lor.

Fie ca aceste popoare să-și întindă mâinile pentru o propășire pașnică și comună. Fie ca Habsburgii să meargă împreună nu numai cu Hohenzollernii de pe tronul german ci și cu cei de pe tronul României, pentru asigurarea păcii și progresul culturii!“

Tratatul de împăcare. Astăzi toată nădădă de amiază s'au continuat tratativele de împăcare între guvern și opoziție. Kossuth a conferit timp mai îndelungat cu conții Andrassy și Apponyi și în urmă cu prezidentul Berzeviczy. Justh șeful 48-lor radicali încă a conferit timp mai îndelungat cu prezidentul Berzeviczy.

După informațiile unui ziar de seară Justh ar fi declarat lui Berzeviczy, că numai atunci se pot începe tratativele de împăcare cu serioase șanse, dacă guvernul face propuneri concrete.

*

Tratatul franco-german. În cursul zilelor viitoare cabinetul vienez și guvernul din Roma vor fi puse în cunoștință de prima parte a înțelegerii marocane.

Ratificarea din partea Franței și Germaniei va avea loc peste câteva zile.

Știrea, după care textul înțelegerii marocane ar fi fost supus puterilor este prematură.

Textul nu va fi prezentat puterilor înainte de a fi semnat, lucru ce se va întâmpla probabil duminică.

Se crede, că odată cu aprobarea înțelegerii franco-germane, Anglia va recunoaște și anexarea Congo-ului de către Belgia.

*

Din cameră. În ședința de azi a camerei, după ce au isprăvit mai multe votări nominale, au ajuns la ordinea zilei și proiectele militare. A luat cuvântul justhistul Bosnyák Géza, combătând proiectul și polemizând cu Tisza, însă fără să fi adus un argument nou în discuție.

*

Consiliu comun de miniștri. Sub prezidiul ministrului de externe, contele Aehrenthal, s'a ținut azi după amiază un consiliu comun de miniștri în Viena.

Consiliul comun a desbătut chestia căilor ferate din Bosnia. Hotărâri meritorice însă nu va putea aduce acest consiliu, pentru că ministrul Gautsch azi sau mâine își va înainta demisia M. Sale.

*

Revoluția din China. „Neue Freie Presse“ primește din partea unui diplomat următoarea informație între altele: Nu e imposibil, că evenimentele din China într'atât vor schimba situația, că țânărul împărat va fi silit să se refugieze din Peking. Cu toate că provinciile răsculate sunt departe de capitală.

Pentru-că e foarte verosimil, că în parlament se vor întâmpla scene furtunoase și atacuri adredate dinastiei.

Din Peking se anunță, că guvernul a luat măsuri legale pentru a delătura cauzele revoluției.

Un edict imperial anunță demisia ministrului Shang-Kang-Pao, care în primul rând e responsabil pentru statificarea căilor ferate, o cauză a revoluției.

Edictul imperial mai publică demisia mai multor funcționari înalți, urgisiți înaintea populației.

O telegramă a ministrului de războiu Jintschang raportează despre încăierările trupelor imperiale cu revoluționarii întâmplate în 23 și 24 octombrie.

Nici o tabără nu a suferit înfrângeri simțitoare...

Adunarea din Brașov

Dacă au fost momente înălțătoare în șirul lung al adunărilor populare ce le aranjază mereu comitetul național, adunarea dela Brașov este unul din acele momente. Mai evident, ca oricând, s'a vădit ieri, la Brașov, că contactul intim și sincer dintre poporul românesc și devotații lui frunțași constituie chiagul puternic merit să solidifice partidul național român într'o corporație impozantă, irezistibilă și temută, care la rândul ei va avea forța să-și asigure o înrăurire binefăcătoare asupra ocărmuirii destinului țării noastre.

La Brașov s'a întâlnit tot ce are jurul Brașovului, ales, ca să dovedească cu acest prilej înălțător, că poporul românesc înțelege perfect, aprobă și sprijinește din toate puterile lupta ce o duc conducătorii vieții noastre naționale cu atâta energie și curaj pentru interesele obștei românești.

Mai mult, decât o adunare simplă, a unor oameni, cari profesază aceleași păreri politice, reclamate de aceleași nevoi, adunarea aceasta a fost sărbătoare, sărbătoarea geniului național, care s'a manifestat cu toată strălucirea sa furtunoasă, cu toată spontaneitatea sa nemijlocită și cu impresionismul său sincer, lipsit de artificii. Incizele cu spirit, pornite din înțelegerea adâncă a situației noastre anormale, ce se întrețeseau în avântatele cuvântări ale oratorilor noștri cei mai dintâi, au întărit pe ceice-și sacrifică tihna vieții, avutul și sănătatea, pentru interesele neamului și mai mult credința lor nestrămutată în puterea de viață politică, culturală și socială a poporului românesc, care cu calitățile și atitudinile sale superioare e popor de un viitor strălucit.

Adunarea aceasta se remarcă și prin faptul, că la ordinea zilei au luat cuvânt patru dintre cei mai mult încercați primipili ai aspirațiilor noastre naționale. A vorbit d. dr. Iuliu Maniu cu verva d-sale apreciată și temeinicia expunerilor sale, admirată de înșiși dușmanii noștri de moarte. D-sa în firul discursului a insistat asupra părerilor greșite, ce le au chiar foarte mulți români de bunăcredință, față de alcătuitoarea legilor de milostenie națională, din 1868, față de Eötvös și Deák. Cuvântul d-sale îl dăm aproape în extenziune comportând unele declarațiuni importante referitor la atitudinea viitoare a partidului național.

A ținut un frumos și elegant discurs d. dr. Alexandru Vaida-Voivod. Deosebit de entuziast și judicios a fost discursul părintelui protopop Vasile Dămian și frapant al dlui Vasile Goldiș. Afară de d-lor au vorbit încă dnii Nicolae Vecerde, dr. Voicu Nițescu și părintele protopop Vasile Saftu, care a emoționat adânc auditorul prin o caldă rugăciune, implorând Tatălui ceresc îndurarea sa cea mare, ca aspirațiunile acestui neam nobil dar fără noroc să se realizeze cu un ceas mai curând.

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața
: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot provedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

Am lăsat la urmă, pe oratorul cel din tâu pe d. I. Lengeru, care a deschis ședința cu un discurs cald și lămurit. Auditorul l-a recompensat cu frenetice aplauze.

Azi dăm următoarele discursuri:

Cuvântarea dlui I. Lengheru.

Înainte de-a deschide adunarea, dați-mi voie să vă aduc la cunoștință, că avem fericirea să putem saluta în mijlocul nostru pe ilustrii d-ni: Vaida, V. Damian, dr. I. Maniu și V. Goldiș. (Ovațiuni însuflețite dovedesc iubirea și recunoștința poporului față de frunțași).

Le mulțumesc din toată inima pentru dragostea și cinstea ce ne-a arătat-o urmând chemării noastre.

Onor. adunare! Mulți se vor fi întrebat, că oare pentru ce ne-am adunat noi astăzi aici? Voi răspunde. Ne-am adunat aici, ca să dăm lumii dovezi că n mâinile noastre mai curge un sânge de român și că dorim viață și libertate și cultură în dulcea noastră limbă, pe cari nici morți nu o vom da. (Aplauze).

Ne doare însă, că tocmai stăpânirea umblă să ne-o ia! Ne silesc să învățăm o limbă străină într'un grad, care te face să neglijezi limba ta proprie, fără să fi în stare de-a putea învăța pe cea străină măcar cât de cât. Și aceasta se întâmplă de când pleci la școala asilelor de copii 3—4 ani și până ai isprăvit toate școalele existente, ba, ce e mai mult, adulților nici nu le este permis a învăța într'altă limbă decât în cea maghiară, așa că cu drept cuvânt poți să zici, că se fac încercări a ne maghiariza până'n pântecul mamei noastre. (Aplauze!) Dar stăpânirea nu se mulțumește nici cu atât. Ea ne urmărește și portul strămoșesc. nu numai limba. Ei ne poruncesc că nouă nu ne este permis să ne placă „roșu-galben-vânăt” și dacă ne împodobim hainele cu aceste culori, ei ne pedepsesc.

„Bine mă, omule al stăpânirii! Ceartă-te cu Dumnezeu, de ce-a făcut astea trei culori plăcute oamenilor, dar nu te certa cu mine! Pe mine mă pedepsești, pe cel din Pesta nu! Ce dreptate e aceasta?”

Dar nici aceasta nu e de ajuns! Iată că și în armată vor acum să ne amărăscă viața. Prin legile cele noi militare, pe cari li-au depus în cameră, vor, pe lângă poveri noi și grele, să ne scoată și la cătanie limba noastră dulce.

Aceasta să fie mulțumita pentru sângele ce l-am vărsat în decursul zecilor și sutelor de ani pentru patrie și împărat? Oare au nitat stăpânitorii acestei țări, că neamul românesc a dat țării regi viteji: pe un Ioan Corvin, pe un Mateiu Corvin? Oare să fi uitat ei, că cel mai viteaz regiment din întreaga armată, este Regimentul românesc recrutat din părțile Năsăudului, care poartă pe steagul său mândra și mica medalie pentru vitejia dovedită în zile grele?! Dar oare nu soldații noștri din părțile Caransebeșului, nu opinca românească a contribuit prin vitejia și sângele ei la ocuparea Bosniei?!

De ce dar umblă acum stăpânirea să ne amuțescă graiul nostru în armată? Noi bucuros o auzim și pe cea maghiară pentru frații noștri maghiari, dar nu putem să o jertfim pe a noastră de dragul lor! (Voci: Nici odată! Nici morți nu o dăm!)

Faptul, că ei ne asupresc limba pe toate terenele, nu e numai un fapt neeuropean, dar este deadreptul o faptă neomenească. (Voci: Așa e!)

Pe frânele țării a pus mâna o ceată de oameni, cari s'au îmbogățit tot cu puterea sau mai bine zis cu sângele poporului nostru și acum când poporul nostru voiește să ajungă și el să ia parte la cârma țării, tocmai cei ce s'au îmbogățit pe spatele poporului, nici măcar atâta recunoștință nu vreau să arate poporului ca să-i zică măcar: Bine! Tu m-ai îmbogățit cu sângele tău, bucuros împart cu tine, ceea ce pe nedrept am folosit numai eu singur de atâtea veacuri, adevărate drepturile politice. (Voci: Așa e!)

Iată dar ce dorim noi. Dorim ca să se facă

legi, prin cari și poporul să aibă influență la cârmuirea țării.

Ne-am întrunit astăzi aici, ca să ne sfătuim împreună și sfătuindu-ne să luăm hotărâri, prin cari să dăm expresiune dorințelor noastre cerând sus și tare respectarea drepturilor noastre.

Salutându-vă cu dragoste românească la această întrunire măreată și rugându-vă să dați ascultare glasului frunțașilor noștri, declar adunarea deschisă. (Aplauze îndelungate!)

Discursul dlui dr. Iuliu Maniu.

Mari ovațiuni.

Mulțumesc pentru bunăvoința cu care mă primiți în această ilustră adunare. Și cred că cu nimic nu voi nu putea mai bine răsplăti încrederea care mi-ați arătat-o, decât prin o expunere sinceră a situațiunii politice din această țară.

Atunci când vorbim despre situațiunea politică, trebuie să facem o esențială deosebire între starea politică a poporului român și între situațiunea politică din patrie în general.

E adevărat că nu se poate nega influența reciprocă a acestora. Nu poate fi starea politică a poporului român sănătoasă, câtă vreme întreaga viață politică din stat este cangrenată și nu poate fi situațiunea politică a țării sănătoasă, când aproape 4 milioane de români sunt în cea mai deplorabilă sclăvie sufletească și când 12000000 de nemaghiari sunt lipsiți de drepturi politice în această țară. Dar noi trebuie să examinăm cu toată severitatea, în deosebi starea poporului român. Și trebuie s'o facem, că părerea mea este, că nu suntem conștienți despre drepturile, ce ne compet în această țară. Am convingerea că opinia publică românească nu e conștientă de starea mizeră în care se află.

Noi, poporul românesc, suntem în situațiunea aceluia muncitor care-și petrece ziua întreagă în o fabrică plină de duhoare. El nu mai simte nenorocirea în care se află. Și numai cel ce intră dela aer liber simte grozăvenia situațiunii. Așa suntem și noi poporul românesc din această țară. Obșnuinți aci de sute de ani în această stare nu mai simțim miseria în care tânjim. Trebuie să mergem în țări străine, să examinăm constituțiunea statelor moderne ca să putem constata nenorocirea în care ne aflăm în comparație cu cetățenii altor state. Menirea unui stat modern cultural este, ca toată puterea să și-o pună în serviciul intereselor cetățenilor săi. Să dea ajutor ca fiecare individ și fieștecăre popor să-și îplinească menirea sa.

Care este menirea individului și a popoarelor? Să contribuie în mod propriu prin însușirile sale specifice la dezvoltarea civilizațiunii omenești. Prin urmare, un stat modern cultural trebuie cu întreaga sa forță să năzuiască a desvolta însușirile specifice ale cetățenilor și popoarelor cari îl compun.

Vedem însă că statul nostru s'a pus pe baza unei singure națiuni, prin urmare după legile țării noastre există o singură națiune, cea unitară maghiară. Astfel toate însușirile specifice ale celorlalte popoare sunt împiedecate în dezvoltarea lor. De aci urmează, că acest stat nu stă în serviciul civilizațiunii, în al culturile adevărate, pentru că împiedecă peste 12 milioane de indivizi să conlucreze și ei la înaintarea civilizațiunii omenești. (Așa-i).

Unii ar putea zice, că afirmațiunile mele sunt neadevărate. Cercetați însă, și vă veți convinge, că întreagă puterea statului stă în serviciul unui singur popor. (Așa-i! Așa-i!) Noi suntem considerați cetățeni de a doua clasă, suntem buni numai când e să contribuim dare și să punem mâna pe pușca împăratului (când ne punem viața în joc!)

Să vedem, ce ne dă nouă statul din 1800 milioane pe cari le pune în bugetul său? (Nouă nu ne dă nimic!) Pentru cultura țării se cheltuiește 109 milioane cor. Există însă în statul acesta măcar o școală populară cu limbă românească susținută din acești bani, pe cari îi dăm din sudoarea noastră? (Nu! Nu este!) Nu. Dar vedem, că chiar în acele susținute din șerparul nostru introduc limbă și spirit străin. Ni le iau și acestea să le puie în serviciul unei alte limbi și unei culturi străine de de sufletul nostru. Uitați la școalele grănițrești, la

cele din Caransebeș; uitați la școalele comunale și ve-ți vedea că ocărmuirea a scos din ele cu desăvârșire limba românească și e ușor a vedea tendența acestei ocărmuiri de a introduce limba maghiară și în școalele confesionale pe toată linia.

Avem noi un singur gimnaziu susținut din visteria statului în care limba de propunere să nu fie cea ungurească? Mai mult, chiar în gimnaziile susținute de noi, cum e cel din Beiuș și Caransebeș s'a făcut un templu al limbei culturi maghiare. Ori poate există universitate românească. Să vedeți ce gândire perversă au ocărmuitorii țării acesteia, vă spun un exemplu.

Acuma e vorba să se ridice încă 2 universități, firește nici prin gând nu le trece să facă una românească. Deși cu drept cuvânt am putea pretinde dacă dintre 4 universități să fie una dedicată și culturi noastre, căci cu două milioane s'au luat mai mult în buget pentru aceste universități. Este doar' vre-o altă instituție românească susținută de stat?

Unde-i vre-un teatru românesc? Și deși statul cheltuiește peste 4 milioane pentru teatrele maghiare nici măcar un cor nu se susține din banii statului pe seama poporului românesc.

Credeți d-voastră, că numai pe teren cultural stăm așa? Ba. Și pe terenul economic se dezvoltă o acțiune conștientă pentru ajutorul economiei, industriei și al comerțului maghiar. Dar exclusiv numai pentru cel maghiar?

Am făcut un studiu asupra bugetului și am aflat, că se cheltuiesc anual 28 milioane coroane pentru a se ajutama economii și fabricile, dar din această sumă oribilă nu capătă nici un crucer poporului român. Se cheltuiesc mii și mii de coroane pentru sprijinirea economică a țărănilor săcui, dar nici un ban pentru poporul românesc. (Rușine). Cu 600 mii cor. se dă anul acesta mai mult ca mai înainte pentru săcui. Vă întreb, este cu dreptate? Putem să ne mulțumim cu starea aceasta mai ales atunci, când acțiunea săcuiască se extinde asupra tuturor unguirilor din Transilvania? (Ba nici decăt).

Dar credeți, că numai culturalicește și pe terenul economic stăm astfel?

Ia să vedem oficiile? Cine le ocupă? Funcționari români abia dacă se aplică unul doi, ca să ne scoată ochii.

Faptul acesta nu ni s'ar părea așa de grav, cum este într'adevăr. Dacă o să căutăm însă bugetul, vom vedea, că în anul 1909 s'a plătit funcționarilor 300 milioane. Care este însă datoria statului modern? Datoria statului este, ca banii ce se dau în dare să se restituie cetățenilor pe altă cale...

Noi românii însă, nu căpătăm nimic îndărăt din milioanele ce le plătim în dările statului. (Batjocură). Socotiți numai ce forță puternică socială și națională formează sutele de mii de familii, cari se susțin ca slujbași din aceste 300 milioane. Câți părinți își cresc copii la școală din banii aceștia? Familiile noastre nu primesc în felul acesta aproape nici un ajutor. Cumpăniți numai câtă pagubă suferim noi ca neam, în urma împrejurării revoltătoare, că din suma aceasta de 300 milioane cor. slujbașii români capătă abia 200—250 mii cor. pe an!

Cum stăm acum cu limba românească? Vedeți d-voastră prea bine, că este scoasă cu desăvârșire din uzul oficiilor statului. Nu vedeți cât de revoltător este pentru noi când cu limba noastră stăm cu pălăria în mână la ușe, până ce alții cu limba lor stau îmbuibăți la masă? (Așa-i. Oratorul e aplaudat frenetic și prelung). Nu vedeți ce umilire groaznică e aceasta? Statul față de noi, e în situațiunea tatălui, care i-ar cere fiului său muncitor să treacă totdeauna în haine străine pragul casei sale.

Ce-ați zice despre asemenea om? (Un om ca ăsta e nebun!) E nebunie să ceri astfel de lucru dela fiul tău, care se întoarce dela lucrul său cinstit.

Limba unui popor este haina sufletului său. Este natul cel mai dulce al minții sale. (Da! Așa-i! Trăiască!) Și ce vedem? În statul nostru nu

Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de piatră a lui

Iosif Nagy

Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Lîferează lucrări de marmură pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efectuează vînderi în mare și în mic lîferez colegilor de branșe și obiecte singurate, în prețul de fabrică.

e permis să intrăm cu limba noastră la judecătoria, în ofiții și în casa patriei care ar trebui să fie mamă dulce a noastră.

Nu e însă deajuns să înțelegem umilirea a-cesta. Iar vedeți ce pagubă mare comporta faptul acesta.

Bietul român dacă merge la judecată are nevoie de avocat, trebuie să-și plătească talmaciu. căci în limba sa proprie nu este ascultat. Nici aici măcar, nu suntem egali, cu ungurii, căci câtă vreme ei plătesc o singură dare, noi plătim pe lângă aceasta o a doua căci suntem nevoiți să plătim și pe avocați și translator.

Limba noastră deci, este disconsiderată în statul acesta. Și e prea firesc, ca un popor — în dauna țării însă — nu poate înainta fără limba sa. Limba noastră românească, disconsiderată în felul acesta, rămâne cenușoasă în urma celeilalte limbi, în urma celei ungurești. Vedem deci, cât de rău stăm cu limba noastră mai ales dacă socotim că fără o viață de stat și fără a fi în uzul vieții publice nu e cu putință să se desvolte în mod convenit nici o limbă.

Când plătim dare și când dăm soldați se'nțelege nimeni nu ne întreabă ce limbă vorbim, când însă e vorba de a ne folosi de drepturile cetățenești ce ne compet, suntem respinși dacă nu le reclamăm în o limbă străină de firea și sufletul nostru.

Toate acestea sunt lucruri cari nu pot contribui la dezvoltarea culturală a poporului și prin umare nici la progresul cultural al țării. (Așa-i!)

Pricina acestor neajunsuri este mai ales, că suntem scoși din viața politică a țării.

Căci să vedem ce parte avem în administrația și legislațiunea țării?

Intr'o comună e să alegi primar. Deși avem dreptul de a alege, totuși primarul va fi acela, pe care-l dorește fibirăul. Căci nu cred să fie nimeni așa de îndrăzneț, care să afirme, că noi alegem primar după dragul nostru. Sau avem dreptul să alegem oficialii la comitate. Dar întreb eu ar putea cineva cu drept afirma că este în țara aceasta un singur pretore ales pe placul nostru. Ori avem poate cuvânt în legislațiune?

Nu. Evident că nu.

Vedeți, legea electorală este astfel întocmită, că noi românii suntem aproape scoși din parlament.

La alegeri candidații români în urma unei legi nedrepte, medievale sunt împiedecați prin jandarmi și volnicii de a fi aleși de deputați. Putem mulțumi lui D-zeu că se strecoară câte unul în casa țării.

Când vedem această stare tristă, trebuie să ne punem întrebarea: pentru ce sunt acestea? Ce e cauza adevărată că am ajuns în această stare deplorabilă?

E aceea, că treburile sunt întotdeauna așa întocmite, ca poporul românesc să ne aibă nici o influență politică.

Abia câte o sfărmitură de drept ne vine de pe masa bogăților.

Uitați-vă puțin în cartea legilor. Sunt acolo unele legi favorabile pentru poporul românesc, ca legea din 1868 despre egala îndreptățire a popoarelor. Dar partea, nouă favorabilă a acestei legi, nu se execută. Deputații români au provocat pe ministru să respecte legea, dar acesta a refuzat, spunând, că în acest caz s'ar prea întări elementul românesc.

Deci însuși ministrul nu respectă legea (Jos cu el!).

De ce?

Pentru că nu le poartă frica românilor, căci nu dispun astăzi de o așa putere, ca să-l răstoarne din fotoliul său pe d. ministru.

Și 'n acest punct trebuie să constatăm, cari au fost bărbați de stat prevăzători și cari sunt prietini noștri adevărați?

Am auzit pe mulți vorbind cu multă recunoștință despre Deak și Eötvös, părinții intelectuali ai legilor din 1868. Mai mult, am văzut chiar

scrieri de valoare în cari se preamăria loialitatea și simțul de dreptate al acestor bărbați, față de poporul românesc. Sunt însă de părerea, că acești bărbați nu sunt vrednici să le păstrăm în inima noastră un loc de recunoștință, pentru că ei, când prin legile cari le-au alcătuit, au dat câteva drepturi poporului românesc, tot atunci au ținut să lipsească prin aceleași legi, de influență politică pe acest popor, lăsându-l astfel în situația imposibilă de a nu putea sili ocărmuitorii țării, să respecte drepturile date lui. Prin umare ei au fost lipsiți de bună credință sau în cazul cel mai bun au fost bărbați de stat neprevăzători.

Adevărații bărbați politici prevăzători au fost deputații români din 1868, cari într'un mod demn de recunoștință, în fața acestor bărbați de stat unguri, prin un proiect de lege separat, au pretins ca să fie recunoscut poporul român de națiune și să i-se dea influență politică trebuitoare.

Ni-se impune acum întrebarea cum am putea ieși din starea aceasta revoltătoare? Singur numai obținând putere și influență politică, ca să avem cuvânt în cărmuirea acestei țări. Să ni-se dea legi, prin cari să avem putere să-i tragem la răspundere pe cei, cari ne calcă drepturile câștigate. Noi voim o viață liberă și pretindem să avem influență politică corespunzătoare importanței noastre economice, culturale și numerice. Modul asigurării acestei influențe politice, se poate găsi prin mai multe mijloace conglăsuitoare cu programul nostru politic. Această pretențiune justă dă răspunsul potrivit și întrebării, cum am putea să facem o împăciuire cu elementul maghiar din această țară. Poporul românesc prin umare partidul național (trăiască) nici măcar vorbi nu poate asupra unei împăcări, a cărei punct de plecare nu ar fi recunoașterea poporului românesc de o individualitate politică și care nu ar da influență politică necesară poporului românesc. O pace, care ar da unele favoruri poporului românesc, dar care nu ar da garanții că drepturile recunoscute odată nu ni-se vor lua iarăși, nu ar fi decât un joc de cuvinte și nu ar duce decât la o compromitere a întregii lupte de pân' acum.

Cum vom putea însă câștiga această influență politică? Numai și numai prin o luptă conștientă și solidară. Poporul românesc vrea să trăiască. Iar un popor care are viață nu se tânguiește și nu se târguiește, ci-și pretinde drepturile cu demnitate convenită.

Care este singura politică bună românească? Acea politică, care tinde la dezvoltarea conștiinței naționale, a demnității naționale și la dezvoltarea separatismului național. Să ne dezvoltăm noi înșine calitățile noastre sufletești, să ne adâncim în comorile sufletului nostru românesc și dacă ei ne scot pe noi dela puterea acestui stat, noi să-i scoatem pe ei din sufletul nostru! Dacă ei ne scot pe noi dela masa bogat încărcată a acestui stat, noi să nu stăm umiliți și tânguitori cu pălăria 'n mână la ușă, ci să stăm înarmați cu îndârjire și cu armele puternice ale sufletului nostru înaintea porților acestei puteri de stat, pretinzând să ni-se deschidă ele pentru a lua parte la această masă încărcată tot așa, precum ducem greul sarcinelor fără sfârșit! (Așa-i!)

Avem datorita să ne ridicăm simțul de demnitate națională, să ne cultivăm tradițiile mari, să ne încălzim de bogăția trecutului nostru și de măreția însușirilor sufletești ale poporului românesc. Să ne inspirăm de viitorul mare al neamului românesc. Să trăim viața noastră separată națională și să nu ridicăm idolilor străini altar în sufletul nostru. Să ne cultivăm limba, să lucrăm sărguincios și să păstrăm cu sărguință ca să ne înmulțim bogățiile proprii și exclusiv ale noastre.

Este adevărat, că o astfel de luptă întâmpină greutăți. Dar atunci când privim ținta fericitoare, nu-i permis să simțim greutățile, cari le întâmpinăm în calea ce duce la această țintă. Cu o fanatică convingere a adevărului și a dreptății, ce rezidă în cauza pentru care luptăm, trebuie să mergem înainte, în nebiruită credință, că învingerea va fi a noastră. Nu-i permis să fim încrezuți, dar nu-i permis să disperăm, oricât de greu ar fi prezentul!

Atunci însă, când considerăm starea noastră politică, nu-i permis să scăpăm din vedere situația politică generală a țării. Nu, pentru că pe lângă puterea noastră proprie, trebuie să ne folosim și de coincidențele politice favoritoare cauzei noastre.

În situația generală a țării se vorbește ca despre centrul preocupărilor politice despre obstrucția din parlament. Eu cred însă, că nu obstrucția este boala care bântuie această țară. Obstrucția e numai un simptom al stării nesănătoase în care se află țara și e numai o umare a conflictului celor două curente puternice cari domnesc azi aproape întreaga lume. Un curent este acela, care pretinde pentru stat sacrificiile fără sfârșit întru menținerea sa. Un stat modern în concurența grozavă internațională, în lupta care se dă azi, mai mult, pe teren cultural și economic, are lipsă de o serie întreagă de formidabile arme pentru menținerea sa. Pretinde grozave sacrificii de sânge și avere dela cetățenii săi. Aceste sacrificii chiar în urma mărimii lor nu le pot da numai capetele încoronate și feudale îngâmfate, ci trebuie pentru a le avea, să se adreseze la milioanele de cetățeni. Este apoi celalalt curent, curentul democratic care nu mai suferă ca statul să fie patrimoniul domnitorului nici să fie alodiul câtorva feudali, ci în urma tendințelor democratice, acest curent pretinde, ca statul să fie cu întreg aparatul său, cu drept cuvânt al milioanele de cetățeni, cari îl susțin cu sângele și cu avutul lor. Și acum în fața acestor 2 curente moderne este un partid politic maghiar în frunte cu contele Tisza (Jos cu el!) care vrea să dea tot ce-i trebuie statului, dar de sine înțeles din punga și din sângele milioanele de cetățeni, fără însă să se aplece curentului democratic și fără să vrea să dea drepturi milioanele de cetățeni pe care-i consideră numai de un bun material de exploatare. Este apoi celalalt partid maghiar, care nu vrea să dea acestei monarhii puterea armată trebuincioasă, nu vrea să presteze sacrificiile de sânge și de avere pentru a menține autoritatea acestei monarhii, în schimb însă pretinde drepturi democratice, — dar numai pentru națiunea maghiară.

Ni-se impune de sine întrebarea că, unde este în acest conflict locul nostru, al partidului național românesc? (Trăiască).

Răspunsul este foarte ușor și foarte clar. Locul nostru nu este în nici una din aceste două tabere. Noi trebuie să stăm în serviciul ambelor acestor curente mari. Noi trebuie să dăm mijloacele trebuitoare în sânge și avere pentru menținerea acestei monarhii, care trebuie să fie o puternică apărătoare și a existenței noastre, dar trebuie să pretindem și drepturi democratice pentru toate popoarele și pentru toți cetățenii deopotrivă. Noi trebuie să dăm statului tributul nostru, dar vrem să avem cuvânt în ocărmuirea acestei țări, și vrem, ca să hotărîm și noi atunci când e vorba, ca să se statorască cât, când și unde trebuie să dăm. Să dăm sângele nostru și câștigul nostru (trăiască). Este adevărat că azi încă cu acest punct de vedere al nostru stăm izolați în viața politică a acestui stat. Dar să nu ne supere această împrejurare oricât de grea ar fi pentru noi, să nu ne supere, pentru că singuri suntem azi încă, dar mulți vor fi în viitor. (Așa-i). Pentru că cauza noastră este dreaptă, pretențiunea noastră e justă, și gândirea noastră este în mersul curentelor sănătoase, cari trebuie să biruiască! Nu ne e frică de singurătatea în cari suntem azi, pentru că învingerea va fi sigur a noastră, a partidului național român. (Trăiască! Așa-i!)

Este adevărat, că se complică în mod grav chestiunea în urma împrejurării, care atât de trist o resimțim, că întreagă aceasta monarhie stă în serviciul politicii naționale maghiare din statul ungar și astfel monarhia aceasta pentru a cărei susținere și glorie atâtea sacrificii crunte au adus strămoșii, stă și ea în ajutorul politicii de exterminare a națiunii române din această țară. Împrejurarea aceasta nu e numai pentru noi dureroasă, ci e periculoasă pentru însăși monarhia noastră, pentru că politica nesănătoasă care se menține în Ungaria și în parte și în Austria slăbește, în neșpusă măsură, puterea de viață și acțiune a acestei monarhii.

Mijlocește bani

pe ipotecă, a mortizare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
∴ cele mai favorabile ∴

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca Nr. 8.

: Casă proprie lângă filiala poștală :

În fața acestei situațiuni, ni-se impune de sine întrebarea: ce atitudine să observăm noi? Să stăm cu mâinile împletite văzând cum se apropie pericolul discompunerii acestei monarhii? Sau să contribuim nepăsător și noi mai departe la menținerea glorioasă a acestei monarhii, ca cu ajutorul sutelor de mii de baionete, cari le administrăm și noi, să lăsăm și mai departe să fim tot mai grozav impilați și robiți în străduințele noastre naționale?

Eu cred, că nici una nici cealaltă, ci trebuie să convingem cercurile diriguitoare ale acestei monarhii, că interesele politice și de existență ale elementului românesc sunt identice cu interesele de existență ale ei.

Să convingem opinia publică, a acestei monarhii, că cel mai puternic sprijin al măririi acestei monarhii, este chiar puterea și mulțumirea elementului românesc, care totdeauna a știut să aprecieze, nu numai însemnătatea ei, ci și necesitatea de a aduce sacrificii în interesul menținerii sale.

Trebuie să convingem întreaga opinie publică că nemulțumirea constantă a unui popor, aproape de 4 milioane, este un pericol pentru putința de a-și împlini marea sa misiune aceasta monarhie.

Trebuie să convingem opinia publică, și pe toți aceia, cari au la inimă puterea din prezent și gloria din viitor a acestei monarhii, că ea nu poate pretinde și mai departe, să dea întreg elementul românesc, tot sprijinul său cu dragă inimă, pentru menținerea unei puteri, care în loc de a întări, seacă zi de zi puterile de viață alor aproape 4 milioane de români și cari conlucra în mod direct sau indirect la desființarea poporului românesc, care a apărut în trecut cele mai însemnate fortărețe naturale ale acestei glorioase împărății.

Trebuie să convingem opinia publică, că atunci când ni-se cere avutul și viața, și noi avem dreptul să pretindem cele mai elementare îndreptățiri ale unei ființe omenești, avem dreptul să pretindem și pretindem cu toată hotărârea: cultură, libertate și viață. (Așa-i!)

Și trebuie să convingem pe ocârmuitorii acestei țări și întreaga opinie publică, că fiind fiii acestei țări, avem dreptul să pretindem respectarea acestor atribuțiuni firești și să le facem învederat peste orice îndoială, că așa precum fieștecare popor, nu cunoaștem decât o singură cultură, cultura națională o singură libertate, libertatea națională și nu vrem numai o singură viață, viața națională. (Aplauzele nu mai conțenesc).

*

Celelalte cuvântări dela adunarea din Brașov, le publicăm în n-rul viitor.

Adunarea din Seini

Decând s'au început adunările populare în deosebitele centre locuite de români, alegătorii noștri, precum toată publicistica română, au dorit, ca în aceste părți expuse, la hotarele românismului să se țină o adunare, ca manifestare a vieții și sentimentelor noastre naționale.

Cu toată ziua creștea dorința aceasta, până ce ea s'a putut îndeplini

Unii ziceau, în necunoștință de cauză, că Sătmarul doarme, că sentimentul național a lăncezit în aceste părți. La aceste insinuări fruntașii poporului român s'au simțit adânc atinși în conștiința lor națională, și în toate conversațiile intime s'a descoperit dorința, ca Sătmarul să nu rămână din șirul frumos al manifestațiunilor inițiate și conduse de comitetul central al partidului național român.

Observându-se aceste dispozițiuni în viața noastră publică națională, comitetul central comitatens s'a întrunit în ședință, în 11 oct. în Sătmar, unde s'a hotărât în unanimitate și cu însuflețire ținerea unui mare meeting popular, fixându-se ziua pe 26 l. c. 11 ore din zi, în Seini, cu programul anunțat la timp.

Comitetul local, din Seini, sub prezi-

diul d. Alexiu Berinde, prezidentul cercului electoral Baia-mare, cu conlucrarea zeloasă a fruntașilor din localitate, a făcut toate pregătirile trebuitoare pentru bunul succes al întrunirii proiectate.

Erau zile de adevărată bucurie și toate inimile palpitau de dorul, ca această adunare să fie o manifestație vrednică de sentimentele naționale, ce-i disting pe sătmăreni.

Ploile torențiale, ce s'au descărcat din norii grei, cu vr'o trei zile, și în preseara adunării, au împedecat ca să ia parte acea mulțime de mii și mii, ce se aștepta.

Cu toate aceste, alegătorii țărani, din multe comune, ca fruntași și delegați ai poporului, apoi intelectualii de pe întreg teritoriul comitatului, preoți, advocați, proprietari, s'au adunat în număr mare, dovedind zel și însuflețire pentru cauza națională, spirit de disciplină și solidaritate de partid.

Mare a fost bucuria obștei românești la adunare, când a aflat, că ne-au onorat cu prezența lor, venerabilul prezident al partidului nostru național George Pop de Băsești și domnul dr. Teodor Mihali, deputat și prezidentul clubului deputaților naționaliști.

La 11 ore preciz, s'a început adunarea.

D. Alexiu Berinde, în cuvinte călduroase salută pe cei adunați în număr atât de frumos, și cere ca să se constituie.

La aceasta se ridică d. arhidiacon Gheorghe Șuța, și într'o alocuțiune avântată își exprimă bucuria, că în sfârșit putem saluta aceasta adunare populară aici în părțile sătmărene, despre care s'a zis, cu nedreptul, că zace în lăncezeală. Nu este vina românilor din aceste părți, că atât de greu putem da expresie sentimentelor noastre, ci vina este a împrejurărilor de tot neprielnice, cari ne țin în lupte fără sfârșit, în toată comuna, putem zice, în toată casa și familia, și ne angajează toate puterile în lupta mare de conservare și de desvoltare.

Salută cu drag pe iluștrii noștri conducători, Gheorghe Pop de Băsești și dr. Teodor Mihali, și propune, ca adunarea să-l proclame pe iluștrul Bădea Gheorghe de prezident de onoare, iar de prezident efectiv pe d. Alexiu Berinde, vrednicul protopop al Seinelor. De notari se aclamă, tot la propunerea d-sale, d-nii Aurel Nyilvan și N. Mircea.

Cuvântarea d-lui Gh. Pop de Băsești.

Constituindu-se astfel adunarea, prezidentul de onoare ia cuvântul și mulțamește pentru manifestațiile de alipire și de iubire față de comitetul național.

Apoi, — în cuvinte scoase din viața practică a poporului, arată neajunsurile, ce ne copleșesc. Mai întâi în viața comunală, unde legea ne asigură dreptul, de a ne folosi de limba noastră națională în toate afacerile comunale, și să ne alegem noi chivernisitorii intereselor noastre culturale și economice.

Constată cu durere, că în ceea ce privește folosirea drepturilor asigurate în legea pozitivă, vina cea mai mare o poartă sistemul de apăsare și volnicie a ocârmuirilor, cari nefericesc țara.

Apoi, în cuvinte foarte pătrunzătoare vorbește despre chemarea frumoasă a preoțimii române, constatând marele adevăr, ce conține vorba, că „preotul este soțul creștinului dela naștere până la moartea lui”. Și se adresează în cuvinte alese către membrii prezenți ai clerului, îndemnându-i să fie între toate împrejurările vieții, sfetnicii buni și povățuitorii sinceri ai poporului.

Vorbește apoi despre însemnătatea dreptului electoral, și deplânge ușurința unor alegători, cari se lasă ademeniți sau cumpărați, și — nu știu, că atunci, când își vând votul cu ușurință, săvârșesc cel mai mare păcat împotriva lor și a neamului întreg.

Speră că aceste abuzuri se vor putea stărpi

prin introducerea prin lege a votului universal, egal, secret, direct și după comune.

În fine își exprimă convingerea, că în butul tuturor pedecilor și a greutăților, ce stau în calea revendicării drepturilor noastre, cu luptă stăruitoare și cu credința neclintită în dreptatea cauzei noastre, vom învinge, vom ajunge la ținta luptelor noastre: fericirea și cultura, libertatea și bunăstarea națiunii române!

Adunarea a răsplătit simpatica cuvântare a prezidentului cu nesfârșite aplauze și cu expresiuni de iubire la adresa lui.

Prezidentul adunării, mulțamește d-lui George Pop pentru expunerile foarte instructive, și dă cuvântul d-lui dr. T. Mihali, prezentându-l adunării ca pe un adevărat apostol al credințelor noastre naționale, care dela un colț de țară la altul aleargă neobosit, ca să vestească cuvântul de deșteptare, și încredere în viitorul neamului românesc.

Adunarea salută cu vie aclamațiuni ivirea neobositului conducător, și reamintind, ca prin inspirațiune, iubitoarea d-sale interesare de cauza națională a sătmărenilor, cu sete și cu dor așteaptă cuvântarea lui.

Dupăce s'au mulcomit, cu greu, ovațiile de iubire sinceră, d. dr. Mihali ține următoarea cuvântare:

Discursul d-lui deputat Teodor Mihali.

Deodată cu invitarea fruntașilor d-voastră, ca să iau parte la aceasta adunare, am fost rugat și din alte părți, ca să mă prezentez la adunările populare, ce se țin în zilele acestea, mai vârtos au insistat frații noștri din comitatul Brașovului, ca să iau parte nesmintit la adunarea lor hotărâtă pe ziua de mâine.

Vă mărturisesc sincer, că a fost greu să mă hotărâsc, la care din aceste 2 adunări să iau parte și deși la Brașov sunt multe afaceri importante de aranjat, cu toate acestea m'am hotărât, să vin în mijlocul d-voastră; deoarece în aceste părți mai expuse sunt și mai mari greutățile, ce se ivesc în calea desvoltării noastre naționale.

Vă mulțumesc fraților din toată inima, că ați ostenit și ați venit într'un număr atât de mare la aceasta adunare și vă mulțumesc pentru însuflețirea și dragostea frățască ce o arătați față de mine și ceialalți conducători ai partidului nostru național.

Fraților!

Chiar acuma se împlinesc 5 ani de zile, de când am mai fost în mijlocul d-voastră și când — precum bine vă aduceți aminte, cu mare însuflețire am făcut cu toții făgăduință sfântă, că pom fi fii credincioși neamului și partidului nostru național român.

De atunci și până azi, am trecut prin multe și mari greutăți în lupta noastră națională și fiecare dintre noi ne-am dat nisuița, ca să ne facem datorințele față de partidul nostru național.

Noi, deputații români în alianță cu deputații slovaci și sârbi în acest restimp de 5 ani de zile, ne-am dat toată silința, ca în parlament să apărăm interesele popoarelor nemaghiare din această țară, spre care scop toți deputații naționalităților împreună, au rostit peste 200 de cuvântări, în cari s'a dovedit cu argumente puternice, că naționalitățile nemaghiare din această țară nu sunt împărțite în acele drepturi cetățenești, ce le compet în mod firesc.

Tot noi deputații împreună cu membrii comitetului din partidul național, luând parte aproape la toate adunările populare, prin o mulțime de cuvântări isvorite din inima și sufletul nostru românesc, ne-am dat toată nizuința, ca să deșteptăm masele poporului, să-i luminăm și să le arătăm mijloacele legale de care folosindu-se în lupta politică pot să-și recâștige drepturile, de cari i-a desmoștenit guvernele feudale din această țară.

Aceste sunt pe scurt isprăvile conducătorilor partidului nostru național, în acest restimp de 5 ani de zile.

Și acum să ne punem întrebarea fraților! că dela cea din urmă convenire a noastră din acest local, poporul nostru ca atare din toată țara și cu

deosebire d-voastră din aceste ținuturi expuse, ce muncă ați săvârșit întru întărirea și închegarea partidului nostru și întru înaintarea sfintei noastre cauze?

Poate se vor găsi unii pesimiști, cari la aceasta întrebare vor răspunde, că poporul român nici în timpurile de acum nu face progrese îndestulătoare pe terenul vieții publice. Acești pesimiști mici la suflet — susținând așa ceva, — nu au dreptate.

Cine petrece cu atențiune vie desvoltarea poporului nostru și cine judecă în mod obiectiv rezultatele luptelor noastre politice și culturale din timpul din urmă, ușor se poate convinge, că poporul românesc din această țară — după putința și între împrejurările grele, în cari se află azi — propășește cu pași siguri pe toate terenurile vieții publice.

Eu, fraților, care în urma poziției mele ce ocup și condus de cea mai curată iubire de neam, în timp de 6 ani de zile am luat parte aproape la toate adunările populare ținute în toate părțile locuite de români, — cu multă mângâiere sufletească vă pot constata, că întreg poporul român din această țară este conștuit despre frumoasa chemare la care este destinat neamul nostru și vă pot asigura, că între împrejurări mai prielnice decât cele de azi, ar putea dovedi prin fapte întregii luni, că ține cont de evoluția vremurilor. Nu zic, că între noi n'ar fi și uscături, dar vă întreb pe d-voastră, unde ați văzut pădure fără uscături? și vă întreb, că oare pădurea — pentru că are uscături, — stă locului în desvoltarea sa? Nu fraților, pădurea zi și noapte crește, și când vine o dalbă primăvară, la razele calde ale soarelui, înverzind își face o umbră deasă, la care umbră uscăturile putrezesc.

Așa fraților și viața popoarelor, și cu deosebire în viața poporului nostru român vedem cu multă mângâiere, că neamul nostru de pe zi ce merge își face cursul său natural să desvoaltă și înaintează mereu și puțințele uscături dispar cu totul dintre elementele curate și de viață dătătoare ale poporului nostru.

Fraților! Adeseori vedem cum unii cărturari, de ai noștri deplâng soarta românilor din comitatul Sătmăruului și Maramurășului, zicând că în aceste părți expuse poporul român nu mai vorbește limba dulce românească și că în aceste comitate nu s'ar arăta semne de viață națională românească.

Că îngrijorările și de multeori învinuirile din partea unor cărturari ai noștri neorientați sunt nebazate, — drept dovadă ne servește aceasta frumoasă convenire a noastră, în care noi atât de bine ne înțelegem în dulcea noastră limbă românească.

Cine ar mai dubita în adevăratul simț național a poporului nostru din aceste părți îl rugăm să-și iee osteneala să scruteze doza proceselor politice din arhivele judecătorilor din acest comitat, sau între zidurile închisorilor din Sătmăr, Seghedin și Vaț, că atunci și mai ușor se va putea convinge, că cea mai grea luptă pentru apărarea dreptului limbei românești și pentru apărarea drepturilor neamului românesc, în cele din urmă 2 decenii, aici pe aceste plaiuri s'au purtat în frunte cu vrednicul stegar și neînfricat luptător național: dr. Vasile Lucaciu, care respingând cu toată energie bunurile lumesti ce i-s'au oferit — a preferit să-și petreacă o mare parte a vieții sale în întunericul închisorilor pentru fericirea neamului său.

Luptele electorale în 2 cicluri și în 3 cercuri electorale le-ați purtat cu toată demnitatea, ca cetățeni conștii de drepturile și de datorințele. D-v. așa că nu hulă sau critică desprețuitoare meritați, ci din contră v'ați arătat vrednici de admirația și de recunoștința tuturor naționaliștilor cu judecată nepreocupată, cari au avut tristul prilej de a vărsa lacrimi fierbinți de durere, asupra mormintelor acelor bravi cari sângele și viața și-au jertfit în lupta sfântă pentru revendicarea drepturilor noastre naționale. chiar cu ocaziunea acestor alegeri.

Voi cărturarilor și literaților de profesiune, cari mă ascultați aici, sau veți ceti modesta mea vorbire, luați în mână penele măiestre, și premăriți cu pilde strălucite, aceste virtuți sublime cetățenești, și totodată îi înfierăți pe acei profanatori ai virtuților naționale, cari nu au decât cuvinte de micșorare și de hulă pentru bravii noștri frați Sătmăreni!

În fața acestor amintiri, eu carele am fost de față la unele din aceste lupte cu jertfă până la moarte: îmi țin de datorință sfântă a-mi ridica

glasul împotriva unui curent nefericit, care nesocotind aceste virtuți naționale, întreaga noastră luptă măreață pentru drepturi și libertate, o reduce la niște exerciții juvenile de stil și de apucături jurnalistice.

Că n'ați reușit în luptă, cine poartă vina?

De sigur nu alegătorii români, ci acel sistem electoral, despre care nu numai noi, ci înșiși corifeii partidelor opoziționale maghiare, Kossuth, Apponyi, Justh, etc. spun în auzul lumii, în parlamentul țării, că este un sistem de corupțiune, de abuzuri, de volnicii nemai pomenite, și care a fost și este o pată de rușine asupra țării întregi, și nu s'aude în ochii lumii civilizate.

Dar vă asigur pe d-voastră, și toată obștea românească, că istoriograful acestor decenii va stabili pentru vecie hărnicia, curajul și jertfele românilor din aceste părți, cari le-au adus cu atâta abnegație pe altarul neamului românesc.

Fraților!

Lupta vieții pentru fiștecare om este grea, dar dacă omul își dă toată nizuința și luptă cu credința în Dumnezeu totuși răsbește să ajungă la o stare mai bună; iar când ajunge odată la o stare mai bună, s'au cum ziceți d-voastră când a ieșit „deasupra nevoiei“, — apoi merge mai ușor înainte.

Așa este și cu luptele popoarelor — până atunci sunt mai grele până când să luptă cu greutatea începutului; noi românii azi putem zice că am trecut peste aceste greutăți, căci cele mai mari greutăți a începutului de luptă pentru eliberarea neamului nostru au fost deșteptarea poporului și întrunirea aceluia într'un partid național românesc.

Azi putem constata cu multă satisfacție — precum v'am mai spus, — că poporul român din toate părțile s'a deșteptat și a pus făgăduință solemnă, că va ține cu toată sfîntenia la frumoasele principii de libertate, egalitate, frățietate, depuse în programul partidului nostru și la principiul solidarității naționale.

De sine înțeles, că ajungând odată acest rezultat, va trebui să continuăm lupta pe calea apucată, și să ne validăm pe toate terenurile vieții publice, ca așa evenimentele din viitor să ne găsească pe deplin consolidați, că numai atunci vom spera să ajungem rezultatul dorit.

Fraților! Situația politică generală din țara noastră de mai mulți ani încoace este foarte încurcată.

Criza parlamentară se continuă din an în an. Cauza crizelor nesfârșite mai nainte de toate zace în aceea, că deputații din parlamentul maghiar nu sunt adevărații reprezentanți ai popoarelor din această țară.

Între împrejurările actuale până va fi în vigoare legea electorală învechită, și până când se vor folosi guvernele de sistemul care se bazează pe corupție, forța brutală și intimidări, — nici nu poate fi vorba, că deputații parlamentului maghiar să fie adevărații reprezentanți ai popoarelor.

Partidul național român chiar din acest motiv, cu toate ocaziunile, atât în parlament, cât și în adunări populare a pretins și pretinde, ca în locul legii electorale, învechită și defectuoasă, să se facă o lege nouă electorală pe baza votului universal, egal secret și după comune.

Despre importanța și însemnătatea votului universal, vă vor lămuri alți oratori.

Atâta însă vă pot spune că poporul nostru din toate părțile este lămurit asupra acestei chestii importante și așteaptă cu nerăbdare introducerea în lege a votului universal. Am firma speranță, — că pe lângă toate intrigele ce le fac clasele feudale, pentru ca să împiedece introducerea votului universal, — aceasta chestie atât de importantă în scurt timp va trebui să fie rezolvată conform intereselor bine pricepute ale patriei și ale dinastiei, cari interese pretind ca toate popoarele acestei țări să fie împărțite de drepturile politice ce li se cuvin după numărul și importanța lor.

Fraților! Cea mai actuală și mai importantă chestie pusă la ordinea zilei în parlamentul maghiar este chestia militară și precum vă este cunoscut în aceasta chestie, partidele opoziționale din parlament s'au unit între sine, ca să împiedece votarea acestei legi prin o obstrucție tehnică, adică ca în senzul regulamentului de casă defectuos, la toate întrebările, — și cele mai neînsemnate — să ceară votare nominală. Așa de 3 luni de zile în parlament nu se poate face nici o muncă rodnică. Motivul principal al partidelor opoziționale aliate, pentru cari voiesc a împiedeca cu orice preț ridicarea la valoare de lege acestui proiect militar, este

că după părerea lor nu se fac destul de mari concesiuni limbei maghiare în afacerile armatei comune.

Partidul național român nu recunoaște îndreptățirea partidelor opoziționale ca și în afacerile armatei comune să se introducă folosirea limbei maghiare, și protestăm în mod energic, ca și din armata comună să se facă o instituțiune de maghiarizare. În cazul însă, dacă forurile competente mai înalte ar afla de consult să facă concesiuni pe acest teren, atunci în virtutea dreptului de egală îndreptățire pretindem, ca pe lângă limba maghiară să se introducă și folosința limbilor popoarelor nemaghiare din această țară.

De altcum în aceasta chestie importantă între partidul guvernamental și între partidele opoziționale — precum vă este cunoscut, — de prezent decurg petreceri de împăciuire, dar despre rezultat nu se știe nimic pozitiv.

Cel mai însemnat moment în aceasta afecere pentru noi românii este o declarație foarte semnificativă a deputatului contele Tisza, ce a făcut-o în zilele trecute înaintea alegătorilor săi din Arad. După părerea d-sale contingentul de armată comună și cheltuielile împreunate cu susținerea armatei trebuie să se ridice și din motivul ca guvernele maghiare să poată urmări o politică mai efectivă față de naționalitățile nemaghiare.

Naționalitățile nemaghiare trebuie să protesteze cu toată energia în contra acestei declarațiuni de războiu intern făcută din partea numitului deputat, căci noi până acuma așa am știut și așa și este că armata unei țări trebuie să se războiască cu dușmanii externi și nu cu popoarele țării, cari constituie și susțin armata.

Intrădevăr omul trebuie să se mire, că ce mare cutezanță poate avea în țara noastră un politician consumat dar preocupat de șovinismul maghiar ca să pretindă, ca armata unei țări poliglote să fie pusă în serviciul guvernelor feudale cu scopul ca acelea să poată oprima și în mai mare măsură naționalitățile nemaghiare și să le împedecă în desvoltarea lor firească.

Ar fi un dezastru și cea mai mare nefericire pentru țară, dacă prin oare-cari dispoziții de lege sau ordinațiuni s'ar strecura credința în popoarele nemaghiare, că ridicarea contingentului militar și a cheltuielilor cu susținerea armatei să face și din motivul că armata comună să fie un instrument guvernelor maghiare în contra naționalităților nemaghiare, cari constituiesc această țară.

Ni se impune datoria, că la astfel de declarație cutezătoare, — în interesul binepriceput al patriei, și în interesul binepriceput al dinastiei, să facem atente cercurile militare competente ca de cu bună vreme să iee cele mai energice dispoziții ca armata țării noastre să nu devină instrument partidelor politice.

Naționalitățile nemaghiare, și mai ales noi românii cari în timpuri grele ne-am vărsat sângele pentru apărarea țării și a dinastiei noastre, să nădăjduim, că prea bunul nostru monarh și cercurile competente militare în aceste vremuri de grea încercare vor ști apăra prestigiul armatei noastre și o vor ști ocroti în contra curentelor politice de partid.

Fraților! Acestea am dorit să vi-le împărtășesc. Vă mulțumesc încă odată că ați alergat la această adunare din mari depărtări și v'ați prezentat într'un număr atât de frumos, vă mulțumesc pentru dragostea și alipirea ce arătați față de partidul național român, vă doresc toată fericirea și vă zic „la revedere“.

Acest discurs, predat cu calmul și cu simțirea omului convins de dreptatea și de sfîntenia cauzei, ce o reprezintă, a făcut o impresie adâncă asupra adunării, iară episoadele despre jertfele aduse de bravii sătmăreni, pe altarul drepturilor naționale, cu sacrificarea atâtor vieți de bravi cetățeni, în luptele electorale din Șomcuta-Mare și Cărășeu: au produs scene de duiosie și de însuflețire, ce se pot simți cu inima, văzându-se, însă nu se pot descrie cu pana omenească.

Cuvântările următoare se vor publica în numărul viitor.

După sfârșitul vorbirilor s'a citit moțiunea care a fost primită cu îndelungate ovățiuni.

Motivul.

Aderenții partidului național român din comitatul Sătmar, întruniți în adunare populară politică, în Seini, astăzi, în 26 octombrie 1911 convin cu unanimitate în următoarele rezoluțiuni:

1. declară, că sistemul de ocărnuire inaugurat în Ungaria în anul 1867, în mod, parte voluic, parte tendențios, împotriva interceselor de viață ale popoarelor nemaghiare și spre escamotarea lumii civilizate, susține și astăzi acel spirit de ocărnuire prin politica de distrugere, care să bazează pe exclusivismul de rasă și de clasă; în încâtușate adevăratele puteri ale țării, cari rezidă în validitatea politică, economică, culturală a poporului român;

2. declară, că sistemul politic, care nefericește țara, desconsideră și astăzi drepturile firești și inalienabile ale poporului român, și nesocotește și cele mai elementare îndreptățiri ale limbii și obiceiurilor poporului român;

3. protestează cu toată hotărîrea în contra acestor stări de lucruri, pretinde respectarea intereselor de existență națională ale poporului român în Ungaria. Pretinde garantarea acestor drepturi prin instituțiuni de drept public în stat, împreună cu ocrotirea intereselor economice ale țărânilor române;

4. declară, că interesul țării și în special poporul român, pretinde introducerea votului universal, secret, egal, direct, fără vre-o restrângere, și cu votare în comune, împreună cu arondarea dreaptă a cercurilor electorale; pretinde, ca fiecare popor din țară să trimită în dietă un număr de deputați, în raport cu numărul lor. Asta e singura soluție dreaptă și echitabilă pentru un stat polietic, poliglot, ca Ungaria;

5. pretind garantarea libertăților publice, a dreptului de întrunire liberă, și eliminarea tuturor practicelor ilegale și — neconstituționale, cari s'au instăpânit în cursul vremii în Ungaria, și-au otrăvit toate izvoarele vieții noastre publice, unilind pe cetățeni și făcând țara de rușine înaintea tuturor statelor și popoarelor civilizate;

6. declară, cu privire la proiectele militare, că acest parlament, ieșit din cunoscuta campanie electorală, nu este competent a aduce astfel de legi asupra cetățenilor liberi. Protestează sus și tare împotriva tendinței de a introduce spiritul exclusivist de rasă, în armată, și a deosebi instituțiunea chemată a apăra țara, monarhia și tronul, la o unealtă politică de maghiarizare.

7. În interesul culturii noastre naționale pretindem desființarea tuturor legilor nefaste apomyane, și înlocuirea lor prin altele, cari corespund pedagogiei, umanismului și civilizațiunii. Pretindem, ca statul să înființeze gimnazii românești, școli și academii comerciale și economice românești. E lucru de mirat, că atâta vorbă să face în jurul unei a treia universități în țară, și guvernul nici grije n'are să respecte interesele noastre culturale.

Pretindem înființarea unei universități române, cu toate facultățile, precum cere civilizațiunea zilelor noastre.

8. În sfârșit declară, că aderează la programul partidului național român, și își exprimă deplină sa încredere față de comitetul central al partidului național român; — cu adaosul că adunarea românilor din Sătmar protestează împotriva unor veleități, cari vor să spargă solidaritatea noastră națională.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fl. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

Războiul italo-turc

Desmintirea măcelului din Benghazi.

„Agentia Stefani” află din Benghazi, cu data de 25 octombrie, cumcă amiralul italian Aubry a telegrafiat, prin intermediul vasului de război „Victor Emanuel” că nici un călugăr și nici o călugăriță nu a fost omorâtă în Cyrenaica; prin urmare, știrea după care ar fi fost un măcel e absolut fără nici un temei.

Călugărițele din Derna au sosit pe bordul vaporului „Volta” și au cerut să fie transportate la mânăstirea lor din Tripolis.

Pierderile italienilor la Benghazi.

Informațiuni din sursă competentă, afirmă că pierderile italienilor în luptele dela 10 octombrie au fost de 300 de morți și numeroși răniți. Printre aceștia din urmă se află și mai mulți ofițeri.

Cele mai multe pierderi le-a suferit regimentul 11 de bersaglieri. Răniții acestui regiment sunt mutilați într'un mod îngrozitor.

Aceste lupte au adus o schimbare în situația de până acum a campaniei tripolitane. Va fi acum absolută nevoie de întărirea corpului expediționar.

Pentru moment populația indigenă se arată ostilă numai față de italieni. E posibil însă ca dintr'un moment într'altul această ostilitate să se îndrepte împotriva tuturor europenilor.

Italianii au fost, dupăcum se vede acum, rău informați asupra forțelor de rezistență ale turcilor în Tripolitania.

În legătură cu aceasta se mai anunță din sorginte serioasă turcă că forțele turcești sunt pe cale de a fi sporite cu 30.000 voluntari, aparținând triburilor arabe, cari ar veni acum în ajutorul lor.

Remanierea cabinetului turcesc.

În cercurile bine informate se afirmă că cu toată împotrivirea de până acum a marelui vizir, se va proceda în curând la o remaniere ministerială.

Ministrul de război Mahmud Șefket Pașa va fi înlocuit prin Nazim Pașa, fostul valiu din Bagdad.

Ministrul de interne va fi înlocuit de Ferid Pașa.

Pe de altă parte partidele opoziționiste vor începe o acțiune viguroasă împotriva fostului mare vizir Hakki Pașa și e probabil că acesta va fi tradus înaintea justiției.

Temeri de turburări la Constantinopol.

După unele știri pare că situația în Constantinopol se prezintă în culori foarte pesimiste.

Sunt temeri că în curând vor izbucni la Constantinopol turburări ale căror consecințe nu se pot prevedea!

Războala arabilor din Tripolis.

Trupele turcești și arabii, dupăce au opus o rezistență înverșunată italienilor producându-le pierderi de peste o mie de vieți, s'au reîntors spre interior, unde se pregătesc pentru noi atacuri. Debarcarea la Benghazi continuă cu activitate.

La Tripolis, pentru a preîntîmpina o nouă războală a arabilor, italienii se dedau la adevărate atrocități, împușcând nenumărați arabi.

O știre din Tripolis venită prin Italia, anunță că Homsul a fost ocupat. Încă de acum zece zile italienii anunțau ocuparea acestui fort ca fapt îndeplinit. Acum abia se vede cât de neexacte erau știrile din isvor italian.

Guvernul turc a început a privi lucrurile cu mai multă liniște. Se confirmă știrea, că Turcia tratează pentru alipirea ei la tripla înțelegere. Pe cât a transpirat, Rusia pune condiția deschiderei Dardanelelor, iar Turcia cere respectarea integrității Persiei.

Diplomația triplei alianțe este însă convinsă că tratativele nu vor duce la bun rezultat.

Știri oficiale din Benghazi și Tripolis spun că italienii n'au obținut la Benghazi un rezultat satisfăcător.

Ei au suferit pierderi mari și n'au ocupat decât două puncte neînsemnate.

Pentru a le putea menține, ei cer întăriri.

În ce privește Tripolisul, italienii au înaintat numai pe o distanță de două ore în interiorul regiunii.

Trupele turcești și triburile războinice se pregătesc pentru lupte înverșunate.

Djami bey, deputat al Fezzanului, a intrat în Tripolitania cu un corp de voluntari.

Un aviz oficial spune că ambasada otomană din Londra a provocat explicațiuni, în urma știrea persistente că guvernul englez își propune să anexeze Egiptul și să suprima tribunalele mixte.

Știrea aceasta se desminte în mod oficial.

„Tanin” preconizează o înțelegere turco-rusă în felul celeia anglo-rusă și spune, că dacă Rusia ar accepta-o, chestia Dardanelor ar fi în acest caz rezolvată și Rusia ar putea să-și treacă vapoarele în marea Mediterană fără să mai întâmpine rezistența turcilor.

După o știre din Tripolis, arabii cari în primele zile după ocupație, s'au arătat prieteni italienilor, au luat acum altă atitudine.

Drept motiv se arată împrejurarea că noul comandant suprem al trupelor turco-arabe, colonelul Așat este foarte dibaciu organizator și care, în persoana lui Fetty Bey, fostul atașat de stat major mai presus de orice laude.

Arabii au fost impresionați mai ales de rezistența pe care au opus-o la Benghazi.

Năzuinți

Sunt 5 ani de-atunci. În salonul unui fruntaș român din Viena erau adunați vre-o 7 bărbați, de pe ale căror fețe se putea ceti seriozitatea întreprinderii, despre care se sfătuiau.

În ochii lor licărea scânteia unei speranțe, ce-i însuflețea.

„Ne vom pune toate puterile, ce le mai avem, de muncă” — zicea un bătrân cu fața senină — „vom apela la toată suflarea românească, vom arăta națiunii întregi, necesitatea acțiunii noastre, și cu ajutorul poporului românesc vom îndeplini, ceea ce vedem, că e o necesitate.

„Vom strânge mai întâiu atâtea parale, ca să putem cumpăra o casă, să putem înființa o parohie, ca să ne putem desface de vitriga episcopie a preotului grecesc, și biserica... ea se va ridica mai ușor”.

După câteva săptămâni, glasul părintelui dr. V. Cioban, răsuna în nou înființata capelă din Löwelstrasse.

Societatea bisericească își începuse activitatea, avântul însuflețirii străbătuse în sufletul fiecărui român din Viena.

Și de atunci se tot lucrează. Ban se alătură la ban, orice putere de muncă e binevenită.

Mizeria, în care trădește o mare parte a studențimei noastre — și de bunăseamă nu cei mai răi tineri — ni-a dovedit pe deplin, cât de necesar e un internat pentru studenți și meseriași, pentru care idee au pus bazele deja acele persoane, cari au înființat „fondul jubilar” al „României june” destinat pentru zidirea unui internat studentesc. Nu era, dar nimic mai firesc decât ca în planul de muncă al societății bisericești să se iee și această chestie importantă.

Și cât de ușor se poate realiza acest ideal al tinerimei române, imediat ce se cumpără o casă, care pe lângă locuința preotului, va fi adevăratul azil al vieții noastre culturale din Viena.

De câte ori nu s'a arătat pe de altă parte necesitatea unei parohii românești, independente de parohia grecească! De câte ori

moare cineva, nu se poate respecta dorința ultimă a mortului, ca un preot român să-i așeze oasele spre vecinica odihnă, de oarece nu suntem independenți.

Așa a răposat în 19 l. c. sora arhitectului Cezar B. Popovici, și cu toate, că un membru însemnat din epitropia bisericii grecești a intervenit pe lângă fanarul încorporat, care e preotul grecesc, acesta nu i-a permis preotului nostru nici macar să-și puie ornamentele, iar crâșnicul bisericii nu i-a oferit nici macar o lumânare, cu toate, că fiecare persoană din rândul prim a căpătat câte una.

Ți-se umple sufletul de indignare, văzând cum acest grec se opune cu toate puterile in-

telectuale, ce le posedă, contra catichizării în limba română a copiilor noștri, spunând la consiliul școlar districtual al orașului Viena, că românii din ură față de limba germană pretind un astfel de lucru și susținând fără rușine, că dânsul instruează pe elevii săi în limba germană, deși n'o posedă deloc.

Oare această situație nu trebuie să dea comitetului societății bisericești imbold spre muncă și mai intensivă? Și puterile acestui neam întreg nu vor înlătura odată această rușine?

Viena, 26 octombrie, 1911.

D. Marmeliuc.

Și te-ai dus, dulce minune,
Ș'a murit iubirea noastră,
Floare-albastră! floare-albastră!...
Totuși este trist în lume.

PE ACEEȘI ULICIOABĂ.

Pe aceeași ulicioară
Bate luna în ferești,
Numai tu de după gratii
Veșnic nu te mai ivești.

Și aceeași pomi în floare
Crengi întind peste zaplaz,
Numai zilele trecute
Nu le fac să fie azi.

Altul este al tău suflet,
Alții ochii tăi acum;
Numai eu, rămas acelaș,
Bat mereu acelaș drum.

Ah subțire și gingașă
Tu pășiai încet, încet,
Dulce îmi veniai în umbra
Tăinuțului boschet.

Și lăsându-te la pieptu-mi,
Nu știam ce-i pe pământ.
Ne spuneam atât de multe
Făr' a zice un cuvânt.

Sărutări erau răspunsul
La întrebări indeosebi,
Și de alte cele 'n lume
N'aveai vreme să întrebi.

Și în farmecul vieți-mi
Nu știam că-i tot aceea
De te razimi de o umbră
Sau de crezi ce-a zis femeea.

Vântul tremură 'n perdele
Astăzi ca și alte dăți,
Numai tu de după ele
Veșnic nu te mai ardți!

Revedere

Codrule, codruțule,
Ce mai faci draguțule?
Că de când nu ne-am văzut,
Multă vreme a trecut
Și de când m'am depărtat,
Multă lume am umblat.

— Ia, eu fac ce fac de mult:
Iarna viscolu 'l ascult,
Crengile-mi rupându-le,
Apele-astupându-le,
Troenind cărările
Și gonind cântările.

Și mai fac ce fac de mult,
Vara doina mi-o ascult;
Pe cărarea spre izvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Umplându-și cofeile,
Mi-o cântă femeile.

— Codrule cu râuri line,
Vremea trece, vremea vine:
Tu din tânăr precum ești,
Tot mereu întineresti.

— Ce mi-i vremea, când de veacuri
Stele-mi scântee pe lacuri!
Că de-i vremea rea sau bună,
Vântu-mi bate, frunza-mi sună,
Și de-i vremea bună, rea,
Mie-mi curge Dunărea.
Numa omu-i schimbător,
Pe pământ rătăcitor.

Litere - Arte - Științe

LACUL.

Lacul codrilor albastru,
Nuferi galbeni îl încarcă,
Tresărind în cercuri albe.
El cutremură o barcă

Și eu trec de-alung de maluri
Parc'ascult și parc'aștept,
Ea din trestii să răsară
Și să-mi cadă lin pe piept.

Să sărim în luntrea mică
Îngânași de glas de ape,
Și să scap din mână cârma
Și lopețile să-mi scape,

Să plutim cuprinși de farmec
Sub lumina blândeii lune,
Vântu 'n trestii lin foșnească,
Unduloasa apă sune...

Dar nu vine! Singuratic
În zadar suspin și sufăr
Lângă lacul cel albastru'
Încărcat cu flori de nufăr.

DORINȚA.

Vino 'n codru la izvorul
Care tremură pe prund,
Unde prispa cea de brazde
Crengi plecate o ascund.

Și cu brațele întinse
Să alergi la piept să-mi casi,
Să-ți desprind din creștet vâlul
Să-l ridic de pe obraz.

Pe genunchii mei ședeai-vei,
Vom fi singuri-singurei,
Iar în păr înfiorate,
Or să cază flori de tei.

Fruntea albă 'n părul galben
Pe-al meu braț încet s'o culci,
Lăsând pradă gurii mele
Ale tale buze dulci.

Vom visa un vis ferice,
Îngâna-ne-vor c'un cânt
Singuratece izvoare,
Blânda batere de vânt:

Adormind de armonia
Codrului bătut de gânduri,
Flori de tei de-asupra noastră
Or să cadă rânduri-rânduri.

FLOARE ALBASTRĂ.

Iar te-ai cufundat în stele
Și în nori și 'n ceruri nalte?
De nu m'ai uita încalte,
Sufletul vieții mele.

În zadar râuri în soare
Grămădești 'n a ta gândire
Și câmpiile asire
Și întunecata mare.

Piramidele 'nvechite
Urcă 'n cer vârful lor mare —
Nu căta în depărtare
Fericirea ta, iubite!

Astfel zise mititica,
Dulce netezindu-mi părul,
Ah! ea spuse adevărul;
Eu am râs, n'am zis nimica.

„Hai în codrul cu verdeață,
Und' izvoare plâng în vale,
Stânca stă să se prăvăle
În prăpastia măreață.

Acolo 'n ochi de pădure
Lângă bolta cea senină
Și sub trestia cea lină
Vom ședeai în foi de mure.

Și mi-i spune-atunci povești
Și minciuni cu-a ta guriță,
Eu pe-un fir de româniță
Voiu cerca de mă iubești.

Și de-a soarelui căldură
Voiu fi roșie ca mărușul,
Mi-oi desface de-aur părul
Să-ți astup cu dânsul gură.

De mi-i da o sărutare
Nime 'n lume n'o s'o știe,
Căci va fi sub pălărie —
Ș'apoi cine treabă are!

Când prin crengi s'o fi ivit
Luna 'n noaptea cea de vară,
Mi-i ținea de subsuoară,
Te-oi ținea de după gât.

Pe cărare 'n bolți de frunze,
Apucând spre sat în vale;
Ne-om da sărutări pe cale
Dulci ca florile ascunse.

Și sosind l'al porții prag,
Vom vorbi 'n întunecime.
Grija noastră n'aib'o nime:
Cui, ce-i pasă că-mi ești drag?"

Înc'o gură — și dispăre...
Ca un stâlp eu stau în lună!
Ce frumoasă, ce neună
E albastru-mi, dulce floare!

.....

Iar noi locul ne ținem,
Cum am fost, așa rămânem :
Marea și cu râurile,
Lumea cu pustiurile,
Luna și cu soarele
Codrul cu izvoarele.

DOINĂ

Dela Nistru pân' la Tisa
Tot românul plânsu-mi-s'a,
Că nu mai poate străbate
De-atâta străinătate.
Din Hotin și pân' la Mare
Vin Muscalii de-a călare,
Dela Mare la Hotin
Mereu calea ne-o așină;
Din Boian la Vatra Dornii
Au umplut omida cornii
Și streinul te tot paște,
De nu te mai poți cunoaște.
Sus la munte, jos pe vale
Ș'au făcut dușmanii cale,
Din Sătmar până 'n Săcele
Numai vaduri ca acele.
Vai de biet român săracul!
Indărăt tot dă ca racul,
Nici îi merge, nici se 'ndeamnă,
Nici îi este toamna toamnă,
Nici e vara vara lui,
Și-i străin în țara lui.
Dela Turnu 'n Dorohoi
Curg dușmanii în puhoi
Și s'așează pe la noi;
Și cum vin cu drum de fier,
Toate cântecele pier;
Zboară paserile toate
De neagra străinătate;
Numai umbra spinului
La ușa creștinului.
Iși desbracă țara sânel,
Codrul — frate cu românul —
De secure se tot pleacă
Și izvoarele îi seacă —
Sărac în țară săracă!
Cine-a îndrăgit străinii,
Mânca-i-ar inima câinii,
Mânca-i-ar casa pustia,
Și neamul nemernicia!

Ștefane, Măria Ta,
Tu la Putna nu mai sta,
Las' Archimandritului
Toată grija Schitului,
Lasă grija sfinților
In Seama părinților,
Clopotele să le tragă
Ziua 'ntreagă, noaptea 'ntreagă,
Doar s'a 'ndura Dumnezeu,
Ca să-ți mântui neamul tău!

Tu te 'nalță din mormânt,
Să te-aud din corn sunând
Și Moldova adunând.
De-i suna din corn odată,
Ai s'aduni Moldova toată
De-i suna de două ori,
Iți vin codri 'n ajutor,
De-i suna de-a treia oară,
Toți dușmanii or să piară
Din hotară în hotară
Indrăgi-i-ar ciorile
Și spânzurătorile!

MAI AM UN SINGUR DOB.

Mai am un singur dor :
In liniștea sării
Să mă lăsați să mor
La marginea mării.
Să-mi fie somnul lin
Și codrul aproape,
Pe 'ntinsele ape

Să am un cer senin.
Nu-mi trebuie flamuri,
Nu voiu sicriu bogat
Că-mi împletii un pat
Din tinere ramuri.

Și nime 'n urma mea
Nu-mi plângă la creștet;
Doar toamna glas să dea
Frunzișului veșted.
Pe când cu sgomot cad
Izvoarele 'ntr'una,
Alunece luna
Prin vârful lungi de brad.
Pătrunză talanga
Al sării rece vânt;
De-asupra-mi teiul sfânt
Să-și scuture creanga.

Cum n'oi mai fi pribeag
De-atunci înainte,
M'or troeni cu drag
Aduceri aminte :
Luceferi ce răsar
Din umbră de ceteni,
Fiindu-mi prieteni,
O să-mi zâmbească iar.
Va geme de patemi
Al mării aspru cânt...
Că eu voiu fi pământ
In singurătate-mi.

ȘI DACĂ RAMURI BAT IN GEAM.

Și dacă ramuri bat în geam
Și se cutremur plopii,
E ca în minte să te am
Și 'ncet să te apropii.

Și dacă stele bat în lac
Adâncu-i luminându-l,
E ca durerea mea s'o 'mpac
Inseninându-mi gândul.

Și dacă norii deși se duc
De iese 'n luciul luna,
E ca aminte să-mi aduc
De tine 'n totdeauna.

DE CE NU-MI VII.

Vezi, rândunelele se duc,
Se scutur frunzele de nuc,
S'așează bruma peste — vii
De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii?

O! vino iar în al meu braț,
Să te privesc cu mult nesaf.
Să razim dulce capul meu
De sânul tău, de sânul tău!

Ți-aduci aminte cum pe-atunci
Când ne plimbam prin văi și lunci,
Te ridicam de subsuori
De-atâtea ori, de-atâtea ori?

In lumea asta sunt femei
Cu ochi ce isvoresc scânteii...
Dar, ori-cât ele sunt de sus,
Ca tine nu-s, ca tine nu-s!

Căci tu înseninezi mereu
Viața sufletului meu,
Mai mândră de cât ori-ce stea,
Iubita mea, iubita mea!

Târzie toamnă e acum
Se scutur frunzele pe drum
Și lanurile sunt pustii,
De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii!

Somnoroase păsărele.

Somnoroase păsărele
Pe la cuiburi se adună,
Se ascund în rămurele —
Noapte bună!

Doar izvoarele suspină,
Pe când codrul negru tace,
Dorm și florile 'n grădină —
Dormi în pace!

Trece lebăda pe apă
Intre trestii să se culce —
Fie-ți îngerii aproape,
Somnul dulce!

Peste-a nopții fecerie
Se ridică mândra lună.
Totu-i vis și armonie.
Noapte bună!

CE TE LEGENI CODRULE

Ce te legeni codrule
Fără ploae, fără vânt,
Cu crengile la pământ?

— De ce nu m'ași legăna,
Dacă trece vremea mea?
Ziua scade, noaptea crește
Și frunzișu-mi se rărește;
Bate vântul frunza 'n dungă,
Cântăreții mi-i alungă;
Bate vântul dintr'o parte,
Iarna-i ici, vara-i departe.
Și de ce să nu mă plec,
Dacă paserile trec?
Peste vârf de rămurele
Trec în stoluri rândurele,
Ducând gândurile mele
Și norocul meu cu ele.
Se tot duc pe rând, pe rând
Zarea lumii 'ntunecând;
Și se duc ca clipele
Scuturând aripele
Și mă lasă pustii
Veștejit și amorițit,
Și cu doru-mi singurel,
De mă 'ngân numai cu el!

Câteva cugetări ale lui Mihail Eminescu

— Fragmente culese din ziarul „Timpul”
de Ion Scurtu —

România și Austro-Ungaria

Intr'un articol despre raporturile regatului român cu monarhia habsburgică, Eminescu spune următoarele:

„Pozitiv simpatică ne-ar deveni monarhia nu-mai atunci, când și românul de acolo ar fi în patria lui, tot atât de neîmpiedecat în dezvoltare, precum e ungurul și polonul; când monarhia l-ar pune pe-un picior egal cu celelalte naționalități. Atunci în adevăr n'am avea cumpăna lui Shylok în mână nici în privirea intereselor, căci atunci românii monarhiei ar ocupa o zonă de producțiune și consumațiune în lăuntrul sferei noastre economice și desigur nu ne-am întrista, dacă prin schimb reciproc între munca românească, deoparte și de alta, ei ar înainta material și intelectual în linie paralelă cu noi”.

Timpul, 1881.

Pentru unitatea noastră culturală.

Discutând, într'un articol, chestiunea revizuirii cărților bisericești de către sf. Sinod al României, Eminescu accentuează datoria națională de a se face un acord între sf. Sinod al României, mitropolia românilor din Ardeal și țara ungurească și mitropolia românilor din Bucovina, pentru „stabi-

lirea unității de limbă și cuprins a cărților bisericești“.

Iată ce credea Eminescu:

„Retipărirea cărților bisericești cu caractere latine și cirilice nu mai suferă întârziere. Tipări-turile vechi au început a se afla cu greutate.

„Lucrarea ce și-a propus-o sf. Sinod e de-o însemnătate cu greu de măsurat în toată mărimea ei. Fără îndoială, că limba cărților bisericești va fi supusă unei revizuirii în ceea ce privește slavismele tehnice, nejustificate și nepricteute nici până în ziua de azi de popor.

Cuvinte populare romanice se vor introduce în locul termenilor slavonești, cuvinte înțelese de toți; frazelor li-se va da pe aici colo orânduirea ce li-se cuvine după geniul limbei noastre, înlăturându-se traducțiunile servile și prea *ad litteram*. Cu un cuvânt, ferindu-se în mod egal de neologisme dar și de barbarismele slavonești sau de altă origine, revizuitorii cărților vor avea în vedere atât avutul propriu al limbii populare, cât și arhaismele acelea cari se pot reintroduce fără alterarea înțelesului.

„E o operă cu adevărat naturală aceasta, o operă care va face gloria celor ce vor fi întreprins-o, dacă va ieși bine, dar și stigmatizarea lor, dacă vor păși cu ușurință la o lucrare, pe cât de măreață și sfântă, pe atât de gingașă.

Gingașă ca tot ce este organic, subtilă adesea cu deosebire ce le face gândirea națională, dar ridicată odată, mai trainică decât legi civile și politice, decât formațiuni de state și dinastii, femeile zilelor de glorie, scăpare în zile de scădere.

„Dorim ca spiritul veacului al șaisprezecelea să domnească asupra acestei mărețe lucrări“.

„Timpul“, 1881.

Caracterele în arta dramatică.

„Scrierile dramatice bune se disting de cele mediocre prin consecvența caracterelor. Dela început până la sfârșit toate personagiile se poartă — și vorbesc astfel, cum trebuie să se poarte conform naturii lor înăscute. Dacă se va petrece conflictul în clasele de jos și expresiile vor fi mai energice; dacă scena va fi în salon și patimile se vor ascunde în nuanțele cele mai elegante de conversație, fondul rămâne același. Se va observa că, dacă dicționarul de expresii și locuțiuni e altul, potrivit cu gradul de cultură al stratului social; în care conflictul se petrece, — logica patimii și a caracterului, maniera fiecăruia de-a raționa conform temperamentului său, rămâne aceeași.

„Autorii dramatice sunt adesea mediocri, natura nici când. Oricât de parfumat de civilizație ar fi exemplarul ce ni-l prezintă natura, în purtarea lui va fi consecvent până și în inconsecvențele sale. Astfel la oricine vom găsi firul roșu al caracterului, petrecut prin șiragul faptelor sale, de și acestea nu trebuie să fie neapărat un șirag de mărgăritare.

„Timpul“, 1881.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, croitor român în Cluj strada Jokai No. 2!

INFORMAȚIUNI

Arad, 28 octomvrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, ploaie pe alocurea cu scădere de temperatură.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, ploaie în multe părți, rece mai târziu.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octomvre	Cor. —
Grâu pe aprilie 1912	11.93
Secară pe octomvre	—
Secară pe aprilie	10.39
Cucuruz pe maiu 1912	8.54
Ovăs pe octomvre	—
Ovăs pe aprilie 1912	9.54

Mihail Eminescu

Monumentul lui Mihail Eminescu la Galați era să fie desvâlit în 9.22 oct. c., duminică trecută. Eram pregătit să fiu la acel termin în Galați, să mă închin înaintea monumentului celui mai mare poet al neamului nostru. Terminul desvâlirei însă s'a amânat și mie mi-a fost absolut imposibil, să mă depărtez dela agendele mele acum la noul termin al desvâlirei.

Regret adânc această întâmplare, căci nimic nu poate fi mai înălțător unui suflet românesc, decât să fie de față și să ia parte la o sărbătoare națională, cum este aceea, ce se săvârșește mâine între zidurile orașului din apropierea Mării-negre. Aduc deci din depărtare, dela marginea apuseană a românimei, închinare monumentului, care înfățișează chipul celui mai mare apostol al neamului nostru. Mihail Eminescu cu drept cuvânt este și trebuie în veci sărbătorit ca acela, care a întruchipat ideea mare a unității noastre culturale, care a știut să unească într'un gând și o simțire neamul nostru întreg „dela Nistru pân' la Tisa“.

Inchin acest număr al „Românului“ memoriei lui Mihail Eminescu.

V. Goldiș.

„Șezătoarea“ dlui dr. Tiberiu Bre-diceanu în Timișoara. *Concursul d-nei Lucia Cosma și al d-lui Ionel Crișan. La toți ni-e încă în plăcută amintire, frumoasa petrecere din iarna trecută a tinerimei române din Timișoara și jur, și acum ne vine știrea îmbucurătoare, că timișorenii iar se pregătesc de o manifestare culturală, care va fi a Banatului întreg. Anume, s'a hotărât „Șezătoarea“ dlui dr. Tiberiu Bre-diceanu cu prețiosul concurs al d-nei Lucia Cosma, adorata noastră artistă și al dlui Ionel Crișan, bariton de operă din Viena. Aceste 2 nume sunt o garanție deplină a succesului și nici nu ne îndoim, că pregătirile de acum începute le vor încorona un rezultat splendid.*

Divinul cânt al d-nei Lucia Cosma care

a înecat publicul dela noi, București, Viena și Londra ni-e binecunoscut.

D. Ionel Crișan bursierul „Societății de teatru român“, este dela anul nou angajat la opera regală din München. La Timișoara va păși pentru primadată în fața publicului românesc din părțile bănățene și ungurene.

Așteptăm cu drag pe aceia, cari fac fală artei române, iar pe timișorenii îi felicităm pentru buna alegere și aranjare care asigură un succes desăvârșit, iar noi vom ține în curent pe cetitorii noștri despre toate pregătirile ce se fac.

O carte folositoare. In editura „Minervei“ a ieșit de sub tipar o carte folositoare: *Dicționar științific pentru termenii tehnici în medicină*. Cu deosebire noi românii din Ungaria și Ardeal trebuie să ne bucurăm de apariția acestei cărți, deoarece lipsiți de învățatura specialistă în limba românească a studiilor medicale simțiam totdeauna greutatea cele mari, când eram nevoiți a căuta și a găsi termenii diferitelor boale. Medicii români dela noi vor putea să folosească opul acesta cu foarte bun rezultat pentru romanisarea terminologiei medicale în societatea noastră românească.

La adunarea din Banat-Comloș printre membrii subscriși în convocătorul publicat în n-rul trecut, mai adăugăm și pe domnii: *dr. Liviu Luțai, dr. Petru Preda, Traian Stanciu, Cornel Petrovici, Vasiliu Cârpenișan*, cari i-au parte la organizarea frumoasei adunări populare de duminică, 5 noemvrie n.

D-na Lucia Cosma la Galați. *La festivitatea, care va avea loc mâine, duminică după amiază la teatrul Papadopol, cu prilejul inaugurării monumentului lui Eminescu, va concerta și marea noastră cântăreață • doamna Lucia Cosma.*

Despre festivitățile dela Iași publică ziarul „Reichspost“ din Viena un articol elogios, scris de profesorul dela universitatea din Cernăuț *dr. Ferdinand Kogler*, care a asistat la serbări ca delegat.

Armata română și-a sporit contingentul cu 4 regimente de infanterie: *37 Botoșani, 38 Brăila, 39 Tulcea, 40 București*. Regimentul 37 trece la diviziunea 8, celelalte trei formează o diviziune nouă, a zecea, pentru care s'a creat o nouă, a zecea brigadă de artilerie.

Fiecare dintre cele 40 regimente de infanterie va avea un detașament de arme autonome, cu câte trei arme la regimentele de infanterie și câte două la batalioanele de vânători.

Aviator blestemat. In Petersburg în timpul din urmă s'a vorbit mult de călugărul Iliodor, care e considerat de popor ca făcător de minuni. Acum ciudatul călugăr se răshoește cu aviatica. Într'o vorbire ținută poporului a blestemat pe aviatorul Wasilyev, rugându-se să cadă și să moară, fiindcă el vrea să sboare în cer întocmai ca un înger. Din fericire, blestemul călugărului n'a prins până acum, fiindcă aviatorul a sburat fără vre-o primejdie.

Arhiducele Ferdinand Karl va renunța — cum s'a anunțat — la toate drepturile și titlurile ce-i compet lui ca prinț al casei imperiale din Viena.

Se afirmă că Majestatea Sa a acceptat, cu decret dela 21 c., renunțarea, după ce archiducele

Pilez Irma

atelier de corsete.

Arad, str. Deák-Ferencz 2.

Asortiment de corsete de specialitate

(calitatea cea mai bună)

• executate după măsură, bandaje și aparate de răzimat drept (țitoare)

Se primesc reparații și curățiri.

— Cei din provincie să ceară inviațiuni referitor la măsură. —

n'a putut fi înduplecat a-și abandona proiectul de a se retrage în viața civilă pentru a se căsători cu fiica profesorului Zuber dela politehnică, o frumoasă.

Ferdinand Karl este al treilea fiu al decedatului arhiduce Karl Ludurd și s'a născut la 27 demvre 1868. Mai demult era foarte simpatizat în Viena unde statura sa înaltă și sveltă era bine cunoscută. Comandat ca brigadier la Praga, în anul 1905 a făcut acolo cunoștința dsoarei Zuker, care era la rude și era foarte frumoasă cu cei 21 ani ce avea. Archiducele a cerut-o în căsătorie, dar i s'au pus pedici, el însă a decis a renunța la toate și de atunci nu s'a mai arătat la curte, ci a trăit în sud în parte și din cauza sănătății.

Automobil căzut în apă. Milionarul brazilian Sylva Brado, care de mai mulți ani trăește în Paris, a făcut eri o excursiune cu automobilul în tovărășia a patru cunoscuți ai săi. Automobilul era condus de însuși brazilianul. Pe când înaintau cu o iuteală nebunească deodată automobilul fu căruit spre podul Romului pentru a-l traversa; direcția însă a fost dată greșit așa că automobilul n'a intrat pe pod ci a căzut în râu. Sylva Brado cu risicul vieții sale și cu un curaj rar a reușit să-și salveze toți tovarășii. Când a căzut milionarul a fost rănit grav la umăr dela roata dela cărmă.

Arderea unui teatru. Teatrul polonez din Lotz a ars complet.

Victime omenești nu sunt.

Un impozit asupra celibatarilor. Guvernul german va veni în curând cu un proiect de lege cerând un impozit special contra celibatarilor.

Proiectul prevede pentru celibatarii cu un venit de 3—6000 mărci un adaos la impozitele obișnuite de 5 la sută, iar pentru cei cu un venit de peste 6000 mărci, cu un adaos de 10 la sută.

Este primul caz când se stabilește un impozit asupra celibatarilor în Germania și el amintește de proiectul asemănător care a fost propus acum câțiva ani în parlamentul austriac.

Expoziția din Turin. La Turin, a avut loc alaltăeri în palatul serbarilor din expoziție, solemnitatea decernării recompenselor.

Au luat parte: ducele d'Aosta reprezentând pe regele Italiei, tot corpul diplomatic afară de reprezentanții Turciei, toți comisarii generali și comisarii tuturor națiunilor cari au participat în expoziție.

Președintele juriului superior, senatorul Frolla, a mulțumit cu căldură celor cari au participat la expoziție; apoi ministrul instrucțiunii publice, în numele guvernului, a lăudat silințele tuturor celor cari au contribuit la înălțarea acestui monument, a distribuit catalogul recompenselor fiecărei națiuni, și a declarat că diplomele vor fi înmădate în luna ianuarie 1912.

Convocări. — Neinteresându-ne ani de-a rândul de casina română din Cluj, aceasta nu mai dă nici un semn de viață.

Taxele de membri de multă vreme au rămas neincassate și așa precum știu, nici prea modestul locaș, și și acesta necercetat, nu este plătit.

Generației prezente îi revine datoria să se îngrijască, ca aceasta instituțiune să reinvieze, să o ridice la nivelul cuvenit și în așa stare să o predeie generației viitoare.

Fără îndoială, că halul în care a ajuns casina, provine din multele neînțelegeri, cari stânjinesc activitatea salutară ce-o am putea desvolta pe toate terenele ființei noastre românești; dar nu este nici locul, nici timpul oportun să ne facem recriminări, ci să căutăm să aducem la loc, cât se poate ceace am neglijat; și firear relațiunile noastre sociale, cât de încordate, cred de posibilă o conlucrare armonioasă în ogorul obștesc, pentru-că trebuie să avem pururea în vedere: „salus reipublicae“.

Cred, că de-opotrivă fiecare dintre noi e nemulțumit, că relațiile de cari suferă societatea noastră-clujană, ne împedecă în acțiunile bune; deci este timpul suprem să reactivăm casina și isbutind odată cu aceasta, să luăm și la celelalte instituții publice, cu zel și bunăvoință, parte activă sperând, că în chestii publice, supărările personale se vor evita — am onoare, ca unul din cei mai vechi fost membru din comitetul casinei, a chema la adunarea de reorganizare a casinei române din Cluj pe ziua de

Sâmbătă în 4 nov. 1911 st. n. la 4 ore după

amiază, în localul școalei confesionale gr. cat. din loc strada Jokai nr. 6. Cluj, la 26 oct. 1911 st. n. Dr. Stefan Morariu, adv.

— **Adunarea generală a despărțământului „Astra” — „Timișoara”.** În senzul §-ului 41 din statute, convoc adunarea generală a despărțământului Timișoara al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” pe ziua de 5 noemvre 1911 st. n. la 1/2 4 ore d. a. în sala școalei confesionale din comuna Bucoveți.

Obiectele adunării:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul anual al comitetului.
3. Cenzurarea socoților.
4. Dizertațiuni:
 - a) Dr. P. Cioban: „Despre tovrășii”;
 - b) E. Ungurean: Despre concubinată.
5. Alegerea comitetului.
6. Stabilirea budgetului.
7. Pertractarea eventualelor propuneri.

Timișoara, la 26 Octomvre 1911.

Pentru comitet:

Romulus Cărăbașu
directorul despărțământului.

Un mic accident al ministrului de justitie Francisc Székely. Ieri d. p. ministrul de justitie ducându-se la minister cu tramvaiul electric pe când ajunsese la stațiunea de tramvai din fața parlamentului voi să scoboare înainte ca tramvaiul să se fi oprit; când a călcat însă pe scară i-a alunecat piciorul și a căzut așa de rău încât s'au înroșit de sânge. Fiind în apropiere, deputatul Szebenly a ridicat pe ministru și într'o trăsură l-a condus la locuința sa. Rănile ministrului nu sunt grave.

Capablanca. Renumitul maestru spaniol, a fost săptămâna trecută oaspele clubului șachistilor din Viena, unde s'au adunat cei mai distinși jucători de șach pentru a-și măsura puterile cu tânărul havanez. Capablanca s'a dovedit demn de fama ce i-a premers. Angajat la joc *simultan* cu 34 adversari, în timpul scurt de 4 și jumătate ore a învins pe 28 dintre contrari în trei casuri a lăsat remis și numai în 4 a renunțat. Intre cești 3 ce pot zice că au câștigat față de Capablanca, e un gimnast de 16 ani, Erch Förster. Asemenea și d. Dr. Constantin Mândrila, unul dintre cei mai dexteri membri ai clubului, era în excelentă situațiune de câștig, dar din cauza timpului înaintat s'a mulțumit cu remis. (Când vom continua rubrica de șach, intreruptă din cauze tehnice, vom reproduce partia aceasta).

Capablanca s'a născut în Havana, are 21 ani și e inginer. Cu 11 ani a jucat simultan contra 6 persoane. Recordul l-a ajuns în 1909 la Pittsburgh, când din 49 partii simultane a câștigat 42.

Teatrale. Cu prilejul conferenței învățătoarești, care se va ține în Cohalm la 26 oct. (8 noemvrie) a. c. (sf. Dumitru) în care zi se serbează și hramul școalei gr. or. — tinerimea școlară împreună cu tinerimea adultă din Cohalm, va aranja sub conducerea dlui director artistic al societății noastre teatrale, d. Aurel P. Aănuț, o producțiune muzicală-teatrală, în sala hotelului „Schlosser”, orele 7 și jumătate, cu următorul program: I.: a) Cântări școlare. b) „Convorbire cu vecinul Niță”, dialog, predat de elevii Ioan Hohoiu și George Suma. c) „Țiganul împărat”, de T. Speranță, declamată de elevul Bucur Bercan. d) „Despre procese”, dialog M. Drăgan, predat de elevii Ioan Lup și George Forsea. II.: a) „O sâmbătă norocoasă”, piesă populară în 4 acte de I. Vidu. b) „Geloșii”, comedie într'un act de Moșiu. c) „Țiganul la târg de vite”, dialog de E. Suciuc, predat de *.*. În pauză jocuri naționale.

Furt în tipografia statului rusc. Se anunță din Petersburg, că din tipografia statului au dispărut 260.000 ruble în bilete de bancă. Suma aceasta de bani în bilete de bancă de câte 100 și de câte 25 ruble a fost pusă în saci sigilați pentru a fi trimisă băncii imperiale. În locul anumit al tipografiei unde se aflau banii nu puteau să pătrundă decât înalți funcționari, iar zăbrelele incuitorile Wertheim sunt în stare bună, prin urmare n'au fost forțate. E aproape sigur dar că furtul a fost comis din unul din acei ce aveau posibilitatea să intre în localitate și avea poate mai mult sau mai puțin chiar responsabilitatea banilor furați.

Teatrul Apollo. Măne, duminică, teatrul Apollo va prezinta următorul program senzațional:

1. Inamicul invizibil (umoristic). — 2. Patimă păcătoasă (Brennende Triebe), cel mai senzational tablou al soc. Nordisk. 1600 m. Rolul principal e susținut de Asta Nilsen). — 3. Firuli a câștigat premiul principal (amuzant).

Reprezentările se încep la orele 3 după amiază.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Aviz! Am onoare a aduce la cunoștința Onor. public românesc, căci după o praxă îndelungată, făcută prin Viena și Berlin, în primele ateliere și prăvălii, mi-am deschis atelier și prăvălie de ghețe bine asortat în strada Grecilor Nr. 9 (Sassebeș) Sebeșul-săsesc. Atrag atențiunea On. cetitori, cum că efeptuiesc ghețele cele mai practice pentru *picioare suferinde*, și lucruri de *fason*, pentru cari garantez, că le execut conștiințios și grabnic, după cerință. Comandele le trimit urgent, deslușiri și informațiuni dau gratuit. Rog sprijinul On. public românesc: *Ioan Tincu*, specialist de încălțăminte pentru picioare suferinde. *Sászsebeș*, str. Grecilor Nr. 9.

x Rostul medicamentelor în contra vânei de aur (emoroide) este să sisteze cauza constipațiunii, acestei boale neplăcute. Experiențele câștigate în spitalul general din Viena dovedesc că „*Apa amară naturală Franz Iosef*” (Ferencz József), deja în decurs de câteva ore produce un scaun moale și cu toate ocaziunile alină durerile. Se capătă în prăvălie de apă minerală în apotece.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvaericele în Arad, Piața Andrassy (Palat. Minorților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciiuri, etc.

Aviz! Fiecare român de bine, care are lipsă de mașini agricole, motoare cu benzin, ferării, arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Burza din Arad*, (Borosbényi-tér). Sprijiniți pe Români!

Ultima oră

Lupta sângeroasă de pe câmpia Sidielmasri.

(Telegramă pentru „Românul”).

Correspondentul nostru din Roma ne-a telegrafiat azi, că se confirmă din toate părțile, strălucita victorie repurtată eri de trupele italiene în marea bătălie ce s'a dat pe marea câmpie Sidielmasri, lângă avantposturile tripolitane. Peste 1000 de turci și arabi au fost uciși în luptă și sunt mai multe mii de răniți.

Italienii au cucerit 20 steaguri, între cari e și steagul verde al profetului, ce simbolizează lupta sfântă. Grosul armatei formată din turci și arabi, frânți și însângerați, rânindu-se înșiși de învâlmășală și spaimă, s'au retras în mare desordine, în spre sudul Tripolitaniei.

Enver Bey se pregătește de luptă.

Se afirmă că Enver Bey fostul atașat militar la Berlin și actualmente șeful statului major din Cyrenaica, va începe zilele viitoare o vie acțiune contra italienilor la Benghazi.

POȘTA REDACȚIEI.

R. S. D. București. Recenzia despre care ne scrieți, se va face din redacție, după vederile ziarului.

Id. Am luat notă de „orientarea” d-voastră.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

FABRICA DE SPĂLAT CU ABURI ȘI CURĂȚIRE CHEMICĂ

„VICTORIA“

TEMESVÁR, JÓZSEFVÁROS, Bégabalsór-ut. 42.

Aranjată cu mașinăriile cele mai moderne cu putere electrică, spală, calcă, curăță albituri și haine bărbătești și de dame, și totfelul de lingerie cu prețuri moderate. La suma de peste 10 cor. pachetul se trimite francat. Filiale în Timișoara-Gyárvaros Kos-suth-tér 6. Erzsébet-város: la Fischer G. Ferencz-város: Sebestla-utca 7. Belváros: în casa lui dr. Lingruen.

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VÂRȘET
LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:

Văduva HUGO APFELBAUM

CEL MAI MARE DEPOSIT DE
MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII.
PREȚURI MODERATE.**VÂRȘET STR. KUDRITZER**

No. 11 și 16.

(TÂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

KOHN JAKAB

VĂPSITOR ȘI ZUGRAV.

ARAD, STR. WEITZER-JÁNOS 17.

ANGAJEAZĂ ORICE LUCRARE DE SPECIALITATE. EXECUȚIE SOLIDĂ CU PREȚURI SCĂZUTE. LUCRĂRI PENTRU PROVINCIE SE EXECUTĂ PROMT ȘI ELEGANT.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :
Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile
cele mai moderate.

Magazinul electrotehnic al lui

Kalmár József

Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice
pentru industriași, instalează
lumina electrică cu prețurile
cele mai moderate, etc. etc.

Andrássy Gábor măsur

— Arad, str. Kasza Nr. 45. —

Aduc la cunoștința on. public, că în str. Kasza Nr. 45 am deschis atelier de măsurit. Primește totfelul de lucrări pentru zidiri și mobile în bransa mea, executându-le prompt și conștiințios. Comandele din provincie le execut prompt. Rugând binevoitorul sprijin al on. public, român

Cu toată stima:

Andrássy Gábor,
măsar de mobilă și zidiri.

ATELIERUL DE LĂCĂTUȘIE ARTISTICĂ DE CLĂDIRI ȘI DE CÂNTARE

Mark Gartner

Arad, Piața Libertății Nr. 11.

Primește și execută prompt culant și cu prețuri moderate orice fel de lucrări în bransa de lăcătușie precum: ferăriile la clădiri, zăbrele la morminte și pregătiri și reparaturi solide de cântare. Cu preliminare de spese servește gratuit.

:: Contând la binevoitorul sprijin, rămân ::

Cu deosebită stimă:

MARK GARTNER.**URMAȘII IOSIF STICH**croitor de reverenți și haine civile.
CARANSEBEȘ, peste drum de reședința episcopescă.

Se recomandă p. t. public pentru facerea de tot felul de

haine bărbătești

din cele mai bune stoffe din țară și străinătate, cari se află totdeauna în mare variație și după fasonul cel mai nou în deposit.

On. preoțimi, cât și On. teologi

le atragem atențiunea asupra reverenților și saloanelor, lucrate cu șic, din stoffe fine și croite după ultima modă.

Asigurând un serviciu prompt și real, rugăm marele public de a ne onora cu încredere fiind sigur, că va fi deplin satisfăcut.

Comandele din afară se efectuează repedeTobuze pentru țigarete
de fabrica**Bardou**care sunt mai bune și mai
plăcute, — se capătă la:**Librăria FRAȚII ROTH**

Arad, Andrássy-tér. Vis-à-vis de Monumentul-sfânt.

Au sosit cele mai frumoase și
mai noi ghete de vară și toamnă.Ghetele de bărbați și dame
Salamandercu renume mondial, se capătă în
culoare galbenă și neagră cu 16
coroane 50 fleri exclusiv la mine.**Weinberger János**
prăvălie de ghete de rangul I-ii.
Arad, piața Andrássy Nr. 20.Comandele din provincie se
execută încă în aceeași zi.

CELE MAI MINUNATE MANȘOANE,
: ȘI CELE MAI MODERNE BOAURI :

SE POT CĂPĂTA CU PREȚURILE
CELE MAI IEFTINE ÎN MAGAZI-
:: NUL DE BLĂNĂRII AL LUI ::

MAYER MIKLOS

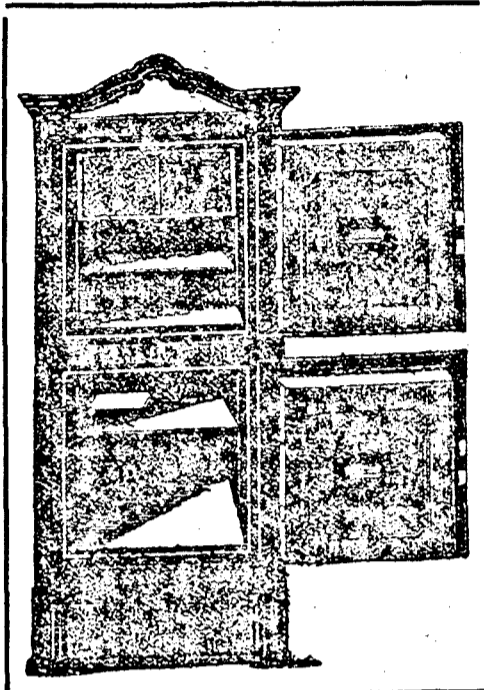
ARAD, STRADA KOSSUTH 5.

(CASA PROPRIE).

TOT ACOLO SE PRIMESC SPRE
REPARARE TOT FELUL DE BLĂ-
NĂRII FINE CU PREȚURILE CELE
:: MAI MODERATE. ::

Prima fabrică transilvană
ces. și regală privilegiată de
Casse de fer și oțel și lăcătușerie de artă
și construcție instalată cu forță electrică.

Serviciu solid, prompt și conștientios.
Prețuri moderate.

Cataloage de prețuri gratis și franco.
Prima referințe.

E. Purece,

Sibiu—Nagyseben, Strada Faurului

(Schmiedgasse) Nr. 19.

Am onoare a aduce la cunoștința onora-
tului public român din Arad și provincă, că
ospătaria de pe **piata Tökoly Nr. 4**
fostă a lui **Reiter**, am luat-o în primire și
transformată conform recerințelor moderne, sub
numirea de

„Polgári bór és sör csarnok“

o pun la dispoziția on. public.

Datorința mea principală va fi: să asigur
și servesc publicul ce se va abate pela mine,
cu bucate pregătite după cel mai bun gust și
în exemplară curățenie; tot asemenea voi servi
cele mai gustoase vinuri de sub podgoria
Aradului, precum și bere de prima clasă dela
Köbánya.

Deci: mâncări bune, curate și
gustoase. Serviciu prompt. Rog
sprijinul binevoitor al on. public.

Cu toată stima:

SCH. BALÁZS

Ospătar.

Arad, Piața Tökoly 4.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se computează cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

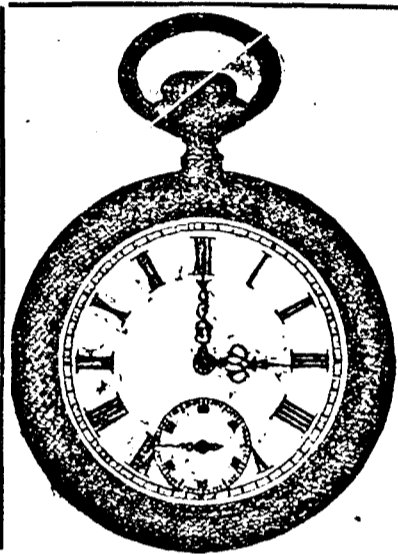
GHEORGHE IANCOVICI prăvălie de manufactură.

== Arad, strada Forray Nr. 2. ==

Sosind noutățile de toamnă și de iarnă, am onoare a încunoștiința on. public românesc, că în prăvălia mea de manufactură se află cele mai fine stofe, flanele și parcheturi în modelele cele mai noi, și totodată pânzături, șifoane, garnituri de damast, ciorapi, corsete, umbrele, și multe alte lucruri de soiul acesta. Rog binevoitorul sprijin.

Cu deosebită stimă:

— GHEORGHE IANCOVICI. —

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericele**
cele mai moderne
atât pe **bani gata, cât și în**
rate pe lângă **chezășle de 10**
ani cu prețuri ieftine, liferează ea
mai bună prăvălie în aceasta privință
în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Dumitru Martin măestru
tâmplar
Orăștie—Szászváros (casa proprie).

Își recomandă atelierul bine
asortat cu materiale foarte
uscate. Intreprinde și execută
conștențios tot felul de lucrări
aparținător branșei acesteia,
aranjamente interne și lucru
pentru edificii, oriunde, și în
orice stil.

— Preț convenabil! —

Arme de vânătoare
sistem **Novotny,**

Revolvere
sistem

Frommer, Browning, Steyr-Pieper.

Floberte și pistoale, gramfoane de tot soiul, violine, flaute, tamburine, ghitare, cimbale, citere, harmonice. Binocluri și ochiane originale franceze, ochiane cu prisme, sistemul cel mai nou, aparate de fotografiat, candelabre, mobile de aramă, dulapuri de gheață, căhale, cuptoare, aparate moderne de ras, jamantane de piele veritabilă, non plus ultra în eleganță și durabilitate de toată mărimea, jente de mână, precum și **tot felul de articole de sport** cu prețurile cele mai ieftine și de calitatea cea mai excelentă

se pot cumpăra pe rate lunare minimale

în contcurent semestral sau anual dela

„GENTRY“

Societate pe acții pentru mărfuri
comerciale și articole de sport.

BUDAPESTA VII. Bulevardul Elisabeta No. 48.

Scrieți românește!

Liste de prețuri trimitem gratis și franco oricui despre oricare articol.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de
curățirea și nobilitarea feței, care se deo-
sebește de toate mijlocele cunoscute până
acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei
tineresc împrumută feței o finețe de catifea,
îndepărtează pistrii și alunițele, netezește
încreșiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem,
ca toate produsele mele de Serail, constă din
substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută
doamnelor pentru însușirea ei de a as-
cunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

O bncată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **R o z s n y a y**
Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă să efectueș încă în aceeași zi.